

Львівська обласна універсальна наукова бібліотека

ББК 92.5+78.349.7(4УКР-4ЛьВ)+85.03(4УКР-4ЛьВ)-8
М 68

Митці Львівщини [Текст] : календар знам. і пам'ят. дат на 2016 рік / упоряд. Н. Письменна; ред. О. Букавіна; наук. ред. І. Сварник; ЛОУНБ. – Львів, 2016. – 91 с.

Видання містить матеріали про видатних діячів культури і мистецтва Львівщини.

Призначене для науковців, працівників мистецьких і культурно-освітніх закладів, краєзнавців, викладачів, студентів, а також для всіх шанувальників мистецтва краю.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен несуть автори статей.

МИТЦІ ЛЬВІВЩИНИ

календар знаменних і пам'ятних дат на 2016 рік

Упорядник Н. Письменна
Авторський колектив: Л. Волошин, М. Галій, С. Дзиндра, М. Зубеляк,
І. Сварник, Д. Скринник-Миська, З. Юзюк, Н. Юзюк

Редактор О. Букавіна
Науковий редактор і відповідальний за випуск І. Сварник

ВІД УПОРЯДНИКА

Календар знаменних і пам'ятних дат «Митці Львівщини» видається щорічно з 1994 року і вже відомий широкому загалу читачів. Його мета – привернути увагу до визначних осіб, подій та культурно-мистецьких закладів.

Видання відзначається широким підходом до показу культурно-мистецького життя Львівщини.

У 2016 році святкуватимемо 130 років від дня народження Івана Крип'якевича – історика, культурного діяча, 120 років Ярослава Барнича – композитора, диригента, скрипаля, 85 років Юрія Мазурка – співака. Цим та багатьом іншим особам присвячено статті календаря на 2016 рік.

Календар відкривається переліком знаменних і пам'ятних дат на 2016 рік. Далі містяться довідки про митців-ювілярів. Кожна стаття має назву й доповнена списком літератури. Документи систематизовані в такому порядку: твори митців, довідкові видання та література про життєвий і творчий шлях (спочатку українською, потім іншими мовами) – все в алфавітному порядку. Бібліографічний опис документів та скорочення слів здійснені відповідно до вимог чинних державних стандартів.

Завершують видання додатки – «Перелік імен митців-ювілярів 2016 р.», статті про яких друкувалися у попередніх випусках «Календаря» та «Перелік знаменних і пам'ятних дат на 2017 рік».

Сподіваємося, «Митці Львівщини» стануть незамінним помічником в інформаційному забезпеченні Вашої діяльності, організації дозвілля, проведенні різноманітних заходів.

ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2016 РОКУ

СІЧЕНЬ

- 1 160 років від дня народження **Модеста Вітошинського** (1856-1901), співака
- 75 років від дня народження **Олени Скляренко** (1946), актриси
- 3 110 років від дня народження **Лева Долинського** (1906-1963), мистецтвознавця
- 5 120 років від дня народження **Ванди Коссакової-Сорокової** (1896-1978), актриси
- 14 190 років від дня народження **Василя Ковальського** (1826-1911), культурно-освітнього діяча
- 130 років від дня народження **Теодора Пасічинського** (1886-1952), диригента, педагога, співака, музикознавця
- 18 130 років від дня народження **Тараса Шухевича** (1886-1951), піаніста, педагога
- 21 85 років від дня народження **Мар'яна Тарнавського** (1931), художника на склі
- 135 років від дня народження **Степана Чарнецького** (1881-1944), театрального діяча, поета
- 80 років від дня народження **Ігоря Боднара** (1941-2011), живописця, графіка
- 23 115 років від дня народження **Галини Левицької** (1901-1949), піаністки
- 24 200 років від дня народження **Ігнація Голембйовського** (1816-1865), художника, актора
- 80 років від дня народження **Івана Нагірного** (1936), співака
- 28 105 років від дня народження **Йосипа Курочка** (1911-1968), диригента, педагога
- 30 65 років від дня народження **Альфреда Максименка** (1951), живописця, графіка

ЛЮТИЙ

- 3 110 років від дня народження **Нестора Горницького** (1906-1978), співака, актора
- 4 160 років від дня народження **Станіслава Дачинського** (1856-після 1928), кераміста, маляра
- 7 130 років від дня народження **Романа Фелінського** (1886-1953), архітектора
- 135 років від дня народження **Франтішека Шімунека** (1881-1934), віолончеліста
- 8 85 років від дня народження **Оксани Паламарчук** (1931-2006), театрознавця, музикознавця

- 160 років від дня народження **Емілії Підвисоцької** (1856-бл. 1920), актриси
- 9 80 років від дня народження **Марії Процев'ят** (1936), співачки, педагога
- 12 130 років від дня народження **Василя Коссака** (1886-1932), актора, співака
- 18 95 років від дня народження **Василя Одрехівського** (1921-1996), скульптора
- 19 95 років від дня народження **Ярослава Воцака** (1921-1989), диригента
- 22 180 років від дня народження **Порфирія Бажанського** (1836-1920), музикознавця, композитора
- 23 115 років від дня народження **Леоніда Перфецького** (1901-1977), живописця, графіка, педагога
- 24 120 років від дня народження **Софії Вальницької** (1896-1964), художниці, мистецтвознавця
- 26 100 років від дня народження **Віри Левицької** (1916-2004), актриси
- 85 років від дня народження **Олександра Врабеля** (1931-2002), співака
- 80 років від дня народження **Зеновія Антонішака** (1936-2001), диригента, композитора з Дрогобича
- 27 95 років від дня народження **Юліана Корчинського** (1921-1990), хорового диригента
- 28 115 років від дня народження **Романа Сімовича** (1901-1984), композитора

БЕРЕЗЕНЬ

- 2 85 років від дня народження **Марії Байко** (1931), співачки, педагога
- 4 70 років від дня народження **Петра Бенюка** (1946), актора
- 7 70 років від дня народження **Ірини Чернової** (1946), музикознавця
- 8 115 років від дня народження **Леопольда Мюнцера** (1901-1943), піаніста, педагога
- 9 80 років від дня народження **Святослава Максимчука** (1936), актора
- 11 180 років від дня народження **Лева Брагінського** (1896-1995), диригента, педагога
- 12 105 років від дня народження **Теодора Юськіва** (1911-2010), співака
- 14 125 років від дня народження **Амвросія Бучми** (1891-1957), актора, режисера, педагога
- 18 140 років від дня народження **Йосипа Стадника** (1876-1954), актора, режисера, педагога, перекладача
- 19 140 років від дня народження **Юлії Миколаєнко** (1876-1899), актриси
- 22 70 років від дня народження **Миколи Посікіри** (1946), скульптора

- 31 60 років від дня народження **Лілії Гражуліс** (1956), балерини
- 85 років від дня народження **Лешека Мазепи** (1931), музикознавця, педагога
- 70 років від дня народження **Євгена Манишина** (1946-2009), живописця
- 125 років від дня народження **Бориса Романицького** (1891-1988), актора, режисера

КВІТЕНЬ

- 3 110 років від дня народження **В'ячеслава Кобржицького** (1906-1985), оперного співака
- 120 років від дня народження **Георгія Кононова** (1896-1975), живописця
- 60 років від дня народження **Тетяни Молчанової** (1956), мистецтвознавця, педагога
- 125 років від дня народження **Петра Сороки** (1891-1948), актора
- 7 140 років від дня народження **Іларіона Свенціцького** (1876-1956), мистецтвознавця, літературознавця
- 12 100 років від дня народження **Зенона Злочовського** (1916-1994), композитора
- 13 115 років від дня народження **Михайла Бумби** (1901-1983), майстра декоративно-ужиткового мистецтва
- 120 років від дня народження **Лева Геца** (1896-1971), графіка, живописця
- 15 120 років від дня народження **Анди Остапчук** (1896-1949), співачки
- 16 90 років від дня народження **Бориса Возницького** (1926-2012), мистецтвознавця
- 17 135 років від дня народження **Івана Даньчака** (1881-1946), актора, співака
- 23 90 років від дня народження **Анатолія Ротенштейна** (1926-1992), режисера
- 24 120 років від дня народження **Наталії Мілян** (1896-1941), скульптора
- 25 105 років від дня народження **Остапа Дарчука** (1911-1999), співака
- 29 135 років від дня народження **Катерини Рубчаківної** (1881-1919), актриси, співачки

ТРАВЕНЬ

- 1 110 років від дня народження **Миколи Рінила** (1906-?), скульптора
- 3 110 років від дня народження **Станіслава Осостовича** (1906-1939), живописця, графіка
- 4 115 років від дня народження **Лева Туркевича** (1901-1961), диригента

- 12 85 років від дня народження **Юрія Луціва** (1931), диригента
 13 130 років від дня народження **Тадеуша Врубеля** (1886-1974), архітектора
 21 125 років від дня народження **Івана Севери** (1891-1971), скульптора
 24 125 років від дня народження **Миколи Бенцаля** (1891-1938), актора, режисера
 25 105 років від дня народження **Юрія Сінгалевича** (1911-1947), бандуриста, актора, художника

ЧЕРВЕНЬ

- 2 70 років від дня народження **Ярослава Лупія** (1946), кінорежисера
 23 85 років від дня народження **Григорія Кохана** (1931-2014), кінорежисера, сценариста
 25 130 років від дня народження **Івана Крип'якевича** (1886-1967), історика, дослідника мистецтва
 ● 90 років від дня народження **Івана Чумака** (1926-2004), скульптора
 28 165 років від дня народження **Костя Підвисоцького** (1851-1904), актора, режисера

ЛИПЕНЬ

- 1 90 років від дня народження **Володимира Луб'яного** (1926-1991), співака
 ● 90 років від дня народження **Дем'яна Пелехатого** (1926-1994), диригента, педагога
 2 110 років від дня народження **Петра Андрусіва** (1906-1981), художника, педагога
 4 75 років від дня народження **Богдана Юрія Янівського** (1941-2005), композитора, піаніста
 6 165 років від дня народження **Івана Левинського** (1851-1919), архітектора
 10 120 років від дня народження **Володимира Залозецького** (1896-1959), мистецтвознавця
 ● 75 років від дня народження **Любомира Медвідя** (1941), живописця
 11 120 років від дня народження **Зенона Дольницького** (1896-1976), співака
 16 90 років від дня народження **Петра Осташа** (1916-?), скульптора
 17 145 років від дня народження **Філарета Колесси** (1871-1947), композитора, музичного фольклориста
 18 85 років від дня народження **Юрія Мазурка** (1931-2006), співака
 ● 100 років з дня смерті **Сидіра Мидловського** (1854-1916), актора
 20 105 років від дня народження **Володимира Василевича** (1911-1962), диригента, педагога

- 21 130 років від дня народження **Броніслава Віктора** (1886-1961), архітектора
 28 70 років від дня народження **Володимира Саболти** (1946), хореографа

СЕРПЕНЬ

- 6 70 років від дня народження **Олексія Данильчука** (1946), співака
 7 110 років від дня народження **Леопольда Левицького** (1906-1973), графіка, живописця
 9 85 років від дня народження **Христини Саноцької** (1931-1999), мистецтвознавця
 19 145 років від дня народження **Ярослава Лопатинського** (1871-1936), композитора
 21 75 років від дня народження **Людмили Божко-Лацанич** (1941), співачки
 26 105 років від дня народження **Василя Матіяша** (1911-1982), співака
 ● 140 років від дня народження **Василя Юрчака** (1876-1914), актора
 ● 90 років з дня смерті **Володимира Пещанського** (1873-1926), мистецтвознавця, архітектора, реставратора
 ● 60 років від дня народження **Романа Яціва** (1956), мистецтвознавця, художника, педагога
 27 75 років від дня народження **Богдана Ступки** (1941-2012), актора театру і кіно

ВЕРЕСЕНЬ

- 2 160 років від дня народження **Василя Лукича** (1856-1938), культурно-освітнього діяча
 4 125 років від дня народження **Євгена Северина** (1891-1944), композитора, музикознавця
 14 110 років від дня народження **Людмили Ярошевської** (1906-1975), композитора
 19 175 років від дня народження **Анатолія Вахнянина** (1841-1908), композитора, педагога
 ● 120 років від дня народження **Володимира Калина** (1896-1923), актора, режисера
 20 195 років від дня народження **Кароля Мікулі** (1821-1897), піаніста, композитора
 28 155 років від дня народження **Людвіка Тировича** (1861-1930), скульптора, архітектора
 ● 90 років від дня народження **Дмитра Крвавича** (1926-2005), скульптора, педагога
 30 120 років від дня народження **Ярослава Барнича** (1896-1967), композитора, диригента, скрипаля, педагога

- 145 років від дня народження **Григорія Кузневича** (1871-1948), скульптора
- 100 років від дня народження **Любомира Мацюка** (1916-1991), співака, диригента *(за іншими джерелами нар. 1918)*

ЖОВТЕНЬ

- 2 125 років від дня народження **Йосипа Бокшая** (1891-1975), живописця
- 3 135 років від дня народження **Михайла Возняка** (1881-1954), музичного фольклориста, літературознавця
- 120 років від дня народження **Павла Ковжуна** (1896-1939), графіка, мистецтвознавця
- 8 170 років від дня народження **Івана Біликовського** (1846-1922), композитора, музичного діяча, педагога
- 9 105 років від дня народження **Марії Федорчак-Ткачової** (1911-1986), художника-модельєра
- 10 110 років від дня народження **Степана Луцика** (1906-1963), живописця, графіка
- 12 70 років від дня народження **Сергія Кустова** (1946), актора
- 21 155 років від дня народження **Марії Дулемб'янки** (1861-1919), художниці
- 25 80 років від дня народження **Анни Дашак** (1936), співачки
- 26 110 років від дня народження **Ірини Крих** (1906-1984), піаністки, педагога
- 65 років від дня народження **Анатолія Покотюка** (1951), різьбяр з Сокала
- 27 160 років від дня народження **Івана Кипріяна** (1856-1920), диригента, композитора
- 28 80 років від дня народження **Романа Віктяка** (1936), режисера, актора
- 29 60 років від дня народження **Мирона Юсиповича** (1956), диригента, педагога
- 30 105 років від дня народження **Григорія Крука** (1911-1988), скульптора
- 31 90 років від дня народження **Марії Загайкевич** (1926-2014), музикознавця

ЛИСТОПАД

- 1 120 років від дня народження **Доміана Козачківського** (1896-1967), актора, режисера
- 105 років від дня народження **Романа Пачовського** (1911-1968), живописця, педагога
- 5 75 років від дня народження **Бориса Дроботюка** (1941), графіка, живописця

- 8 95 років від дня народження **Михайла Дзиндри** (1921-2006), скульптора
- 9 175 років від дня народження **Теодора Ригера** (1841-1913), скульптора
- 155 років від дня народження **Тадеуша Павліковського** (1861-1915), режисера
- 18 130 років від дня народження **Софії Альбіновської-Мінкевич** (1886-1972), художниці
- 21 100 років від дня народження **Ярослава Геляса** (1916-1992), актора, режисера
- 125 років від дня народження **Михайлини Жарської** (1891-1972), актриси, співачки
- 22 90 років з дня смерті **Антоніни Осиповичевої** (1855-1926), співачки, актриси
- 24 145 років від дня народження **Миколи Вороного** (1871-1938), актора, поета, перекладача, журналіста
- 135 років від дня народження **Зуни Мілана** (1881-1960), диригента, скрипаля, педагога
- 28 120 років від дня народження **Юзефа Коффлера** (1896-1943), композитора, музикознавця, педагога

ГРУДЕНЬ

- 4 150 років від дня народження **Станіслава Мечислава Дембицького** (1866-1924), живописця, графіка
- 6 170 років від дня народження **Генріха Ярецького** (1846-1918), композитора, диригента, педагога
- 13 145 років від дня народження **Андрія Шеремети** (1871-1946), актора
- 14 195 років від дня народження **Алоїза Єдлічки** (1821-1894), композитора, педагога
- 15 125 років від дня народження **Миколи Голубця** (1891-1942), мистецтвознавця
- 18 140 років від дня народження **Петра Холодного** (1876-1930), художника
- 150 років від дня народження **Ольги Ціпановської** (1866-1941), піаністки, педагога
- 19 80 років від дня народження **Зіновія Підлісного** (1936-1999), архітектора
- 21 90 років від дня народження **Степана Коропчака** (1926-2000), живописця
- 26 110 років від дня народження **Андрія Гнатишина** (1906-1995), композитора, диригента, педагога
- 29 170 років від дня народження **Северина Леопольда Обста** (1846-1917), живописця, графіка, етнографа *(за іншими джерелами нар. 1847)*

- 30 150 років від дня народження **Ольги Олександрії Бажанської-Озаркевич** (1866-1906), піаністки, письменниці
- 155 років від дня народження **Івани Біберович** (1861-1937), актриси
 - 110 років від дня народження **Святослава Гординського** (1906-1993), живописця, графіка, мистецтвознавця, поета

У 2016 РОЦІ ВИПОВНЮЄТЬСЯ

- 105 років від дня народження **Івана Багрія** (1911-1941), майстра декоративно-ужиткового мистецтва
- 130 років від дня народження **Володимира Болецького** (1886-1955), графіка
- 460 років від дня народження **Яна Білого** (1556-?), скульптора
- 145 років від дня народження **Фелікса Богданського** (1871-1937), живописця
- 140 років від дня народження **Івана Григоровича** (1876-1937), співака, педагога
- 155 років від дня народження **Валерія Гулевича** (1861-1896), актора, хореографа
- 145 років від дня народження **Олександра Загорського** (1871-1944), скульптора
- 165 років від дня народження **Івана Захарка** (1851-1919), актора, режисера
- 290 років від дня народження і 235 років з дня смерті **Івана Калиновича** (1726-1781), живописця
- 130 років від дня народження **Зигмунда Кірженського** (1886-1953), скульптора
- 200 років від дня народження **Антоні Коципінського** (1816-1866), композитора, фольклориста
- 100 років від дня народження **Ярослава Крушельницького** (1916-1973), живописця
- 130 років від дня народження **Василя Лисика** (1886 – після 1914), скульптора
- 190 років від дня народження **Петра Любовича** (1826-1869), композитора
- 160 років від дня народження **Антоні Людкевича** (1856-бл. 1890), актора, співака
- 140 років від дня народження **Юрія Магалецького** (1876-1935), живописця, графіка, педагога
- 170 років від дня народження **Юліана Марковського** (1846-1903), скульптора
- 100 років від дня народження **Богдана Мухіна** (1916-1962), скульптора
- 180 років від дня народження **Паріса Філіппі** (1836-1874), скульптора
- 215 років від дня народження **Мартина Яблонського** (1801-1875), живописця

3 лютого

У ВІНОК ШАНИ ДОРОГОМУ ВЧИТЕЛЄВІ

*До 110-річчя від дня народження
Нестора ГОРНИЦЬКОГО (1906-1978)*

«Не може бути справжнього мистецтва без рідного підгрунтя».

Ірина Вільде

З великим хвилюванням й почуттям глибокої вдячності та відповідальності почала я свої спогади про світлий образ видатного митця, прекрасного співака, музиканта, педагога, патріота, шляхетної, простої, скромної, багатой душею людини. Нестор Горницький – приклад жертвовного служіння рідній культурі, він умів розпізнавати справжні таланти, гуртувати навколо себе ентузіастів.

На превеликий жаль, в молодості не все усвідомлюється і оцінюється належним чином. Пригадуючи Нестора Модестовича, усвідомлюючи тепер його професійні якості, розумію, що знання іноземних мов, володіння музичними інструментами, диригентським та режисерським хистом, не кажучи вже про голос та вокальні знання, – все це є наслідком незіпсованого советською системою вишколу та незнищеного морально-етичного клімату роду, в якому виростав мій Вчитель.

Нестор Горницький народився 3 лютого 1906 року в с. Улично Дрогобицького повіту (нині с. Уличне Дрогобицького р-ну Львівської обл.). Батько, Модест Горницький – священик, сотрудник парафії в Уличнім, син пароха Омеляна Горницького і Доміцелі (з дому Лукашевич). Мати, Марія Іванна – дочка вчителя Івана Паславського та Марії (з дому Господарська). Рід Горницьких був добре знаний у Галичині, бо усі покоління, окрім душпастирства, займалися ще й великою просвітницькою роботою. Дід і батько Нестора організували товариства «Просвіта», де створювали читальні оркестри, хори. Після смерті дідуся Омеляна, родина переїхала на Яворівщину, де парохом с. Шкло став батько Модест.

Нестор закінчив гімназію та музичну школу (клас фортепіано) у Яворові. Потім навчався у Львівській консерваторії гри на контрабасі у Алоїза Гарванека, вокалу в Олександра Нижанківського. Удосконалювався у Романа Любинецького та Чеслава Заремби, а з 1945 р. брав приватні уроки у Соломії Крушельницької. Окрім контрабаса, грав на фортепіано, скрипці, мандоліні, гітарі, домрі, акордеоні, духових інструментах, знав і бандуру. Був диригентом в організованому батьком сільському оркестрі.

В 1927-1932 рр. – соліст театру ім. І. Тобілевича і театру Й. Стадника. 1932-1937 рр. – керівник і директор театру «Веселка». Одночасно виступає як інструменталіст і співак в різних трупах у Польщі (Варшава, Краків, Закопане, Катовіце, Криниця) та Галичині.

У 1941-1944 рр. Нестор Модестович працював як соліст опери, хормейстер у Львівській міській опері під батуютою Я. Барнича і Л. Туркевича, мистецьким керівництвом В. Блавацького у постановках Й. Стадника (диригував спектаклями «Маруся Богуславка» М. Старицького, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського та іншими). У його виконанні були ролі в операх: Петро («Наталка Полтавка» М. Лисенка), Андрій («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського), Андрій («Катерина» М. Аркаса), Йонтек («Галька» С. Монюшка), Пінкертон («Чіо-Чіо-сан» Дж. Пуччіні); в оперетах: Франк Норман («Доллі» Гуго Гірша), Паганіні в однойменній опереті Ф. Легара, Йонель Болеску («Циганська любов» Ф. Легара), Арістей і Плутон в одній особі («Орфей у пеклі» Ж. Оффенбаха), Сотник Січових стрільців у «Синій квітці» (музика М. Гайворонського) та багато інших.

В 1939 р. у Львівській філармонії був створений симфонічний оркестр, засновниками якого стали М. Колесса, І. Паїн, Д. Пелехатий, Н. Горницький та Д. Хабаль. В оркестрі Нестор Модестович був концертмейстром групи контрабасів у 1939-1941 рр. та у 1944-1969 рр. Одночасно за сумісництвом – викладач контрабасу кафедри струнних інструментів Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. Ось відомі його випускники-контрабасисти: Олександр Щеглов, Валентин Годоров, Іван Загороднюк, Мирослав Поливко, Ростислав Семенюк та інші. Уроки вокалу Нестор Модестович провадив вдома безкоштовно.

Я з дитинства мріяла стати співачкою. До Нестора Модестовича привела мене пані Дозя Оришин – дружина диригента, народного артиста України Євгена Вахняка. У цей час я навчалася на другому курсі Львівського музпедучилища ім. Ф. Колесси. На заняття я ходила 2-3 рази в тиждень, в залежності від зайнятості в училищі. Нестор Модестович скрупульозно працював зі мною над голосом, диханням, розширенням діапазону на вправах та вокалізах. Тоді приступав до вивчення пісень, арій, романсів.

Окремої уваги заслуговує його праця із самодіяльними колективами у Львові. Нестор Модестович створив оперну студію при клубі Львівського паровозо-вагоно-ремонтного заводу, а потім при Палаці культури «Сільмаш». Було поставлено такі опери: «Наталка Полтавка» М. Лисенка, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, «Катерина» М. Аркаса; окрім цього, багато різноманітних концертів. Організував навколо себе безліч молодих аматорів, згодом деякі з них стали професіоналами. Навчаючись в консерваторії на історико-теоретичному факультеті, я весь час вчилася співу у Нестора Модестовича та виконувала головні ролі у виставах оперної студії.

Він написав фундаментальну науково-педагогічну книгу про фізіологію та будову голосового апарату, консультиуючись у нашого знаменитого професора-отоларинголога Романа Бариліяка, за порадою якого їздив до Ленінграда в Інститут отоларингології.

Ось далеко не повний список його учнів: Галина Менкуш – народна артистка України, бандуристка-співачка, блискуча зірка сучасного бандурного мистецтва світового масштабу, Оксана Кровицька (з дому Ярема) – сопрано, співачка світової слави, солістка Нью-Йорк ситі опери, удостоєна титулу Діва Авард (США, 1999 р.), Лариса Шевченко – сопрано, народна артистка Росії, солістка опери Маріїнського оперного театру в Санкт-Петербурзі, Йосип Яницький – тенор, заслужений діяч мистецтв України, співак, бандурист капели бандуристів ім. П. Майбороди, засновник та учасник сімейного ансамблю, Мирослав Цуприк – бас, соліст-бандурист Народного хору ім. Г. Верьовки, квартету бандуристів Національної філармонії України, Валентина Зич (Грудова) – мецо-сопрано, солістка Львівської обласної філармонії, Владислав Пиндик – тенор,

заслужений працівник культури України, доцент кафедри музичного мистецтва Національної академії сухопутних військ ЗСУ ім. П. Сагайдачного, Марія Наконечна (з дому Хом'як) – мецо-сопрано, заслужений працівник культури України, завідувач відділу народних інструментів Львівського музичного училища ім. С. Людкевича, Тетяна Каспрук – заслужена артистка України, актриса Львівського академічного театру ім. Леся Курбаса, Марія Галій – автор цих спогадів та багато інших.

Нестор Горницький був видатною особистістю, Вчителем за покликанням. Наш обов'язок зберегти пам'ять про нього, віддати йому заслужену шану, хоч і з великим запізненням, помертню.

Марія ГАЛІЙ,

заслужена артистка України, доцент ЛНМА ім. М. Лисенка

ЛІТЕРАТУРА

Горницький Н. Лебедина пісня співачки [Текст] : [спогад про співачку С. Крушельницьку] / Н. Горницький // Соломія Крушельницька : спогади. – Київ, 1978. – Ч. 1. – С. 271-272.

* * *

Лисенко І. Горницький Нестор Модестович [Текст] / І. Лисенко // Співаки України: енциклопед. видання / І. Лисенко. – Київ, 2011. – С. 126.

Медведик П. Горницький Нестор Модестович [Текст] / П. Медведик, О. Паламарчук // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 6. – С. 275.

Медведик П. Горницький Нестор [Текст] / П. Медведик // Українська музична енциклопедія. – Київ, 2006. – Т.1. – С. 506.

Паламарчук О. Горницький Нестор [Текст] / О. Паламарчук // Енциклопедія Львова. – Львів, 2007. – Т. 1. – С. 557.

* * *

Ігнатенко В. Горницький Нестор Модестович [Текст] / В. Ігнатенко // На сцені Львівської опери / В. Ігнатенко. – Львів, 1998. – С. 27.

Колесса Х. Кафедра струнно-смичкових інструментів [Текст] / Х. Колесса, О. Олійник // Сторінки історії Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка : до 155-річчя заснування Академії. – Львів, 2008. – С. 124-134. – Із змісту : [Про Н. Горницького]. – С. 124, 127, 128-129.

Медведик П. Діячі української музичної культури : матеріали до бібліогр. словника / П. Медведик // Записки НТШ. – Львів, 1993. – Т. 226 :

Праці Музикознавчої комісії. – С. 370-455. – Із змісту : [Про Н. Горницького]. – С. 396.

Паламарчук О. Музичні вистави львівських театрів (1776-2001) [Текст] / О. Паламарчук. – Львів, 2008. – 448 с. : іл. – Із змісту : [Про Н. Горницького]. – С. 228, 229, 254, 269, 270.

23 лютого

СПІВЕЦЬ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ УКРАЇНИ

*До 115-річчя від дня народження
Леоніда ПЕРФЕЦЬКОГО (1901-1977)*

Леонід Перфецький належить до плеяди визначних українських художників-баталістів, покликаних до творчості в цьому жанрі, на початку ХХ ст. подіями визвольної збройної боротьби за Українську державність.

Народився художник 23 лютого 1901 р. у с. Ладжинці на Київщині у сім'ї переселенців із Західної України. Середню освіту отримав у місті Орел. Навчався в Московському та Казанському університетах. Закінчив школу прапорщиків у Петергофі. 1918 р. переїхав до Києва і від того часу був учасником бойових дій Армії УНР як командир кінної сотні. В 1921 р. емігрував у Галичину.

В 1923-1925 рр. Л. Перфецький студіював малярство в Краківській академії мистецтв у класі проф. Дембіцького та Пеньковського. Підтримував творчі стосунки з визначним польським баталістом В. Коссаком. Приїжджаючи до Львова на літні канікули, відвідував в 1923-1924 рр. лекції рисунка в Мистецькій школі О. Новаківського, і, як згадує С. Гординський, експонував на львівських виставках Гуртка діячів українського мистецтва (ГДУМ) в 1922-1926 рр. свої «повні розмаху, бойового шалу й експресії» батальні олійні твори, такі як «Бій з татарами», «Наскок козаків», «Відворот Залізної Дивізії», «Наскок Мазепинців» та багато інших. Працював також як ілюстратор у Львівському видавництві «Червона Калина».

У 1925 р. Л. Перфецький виїжджає до Парижа, студіює малярство в Академії Андре Льота, одного із творців кубізму. У Парижі митець очолює бібліотеку та Український музей ім. С. Петлюри (до 1942 р.) В малярстві його паризького періоду з'являються модерні конструктивістські форми (цикл ілюстрацій з пластового життя, батальні сцени оборони Львова в 1918 р., історичне полотно «Крути» та інші). Митець виставляється у престижному Салоні Тюільрі та в інших приватних галереях, отримує схвальні відгуки французької преси. Одночасно висилає свої твори на виставки до Львова – в 1934 р. на третю виставку Українського товариства приятелів мистецтва (УТПМ), а в 1931 і 1936 рр. – на першу і восьму виставки АНУМ. Десятки його творів, що в 1930-х роках оздоблювали стіни Українського музею ім. С. Петлюри, у Другу світову війну були розграбовані німцями, а сам художник вивезений до Німеччини на аграрні роботи. Та незабаром повернувся до Львова завдяки клопотанням «Українського видавництва» щодо співпраці з ним.

В окупованому німцями Львові Л. Перфецький розгортає жваву мистецьку, виставкову і громадську діяльність. Працює викладачем рисунка у Мистецько-промисловій школі та вчителем малярства на дворічних заочних курсах образотворчого мистецтва в очоленому О. Супруном Інституті народної творчості, що знаходився на тодішній вул. Францисканській, 7 (нині – Короленка). Свої твори митець експонує на Третій та Пятій виставці новоорганізованої тоді у Львові Спілки українських образотворчих мистців (СУОМ) в 1942 та 1943 рр. (рисунок «Напад на авто», «Німецька стежа», «Невдалий прорив»; олії «Під Царгородом», «Хуртовина», «Полковник Чепель»). Одночасно ілюструє видання «Українського видавництва» і львівського місячника «Наші дні». Працював Перфецький здебільшого у техніці рисунка кольоровими олівцями та аквареллю, рідше олією.

У пошуках тематики для своїх батальних творів він вступає як воєнний художник у ряди Української дивізії «Галичина», де виконав низку творів з життя і пригод дивізійників. З наступом радянських військ Перфецький в 1944 р. емігрує до Австрії, стає членом управи

Української спілки образотворчих мистців та експонентом її виставок.

В 1954 р. митець переїжджає до Канади, оселяється в Монреалі. Останні роки життя він присвячує релігійному мистецтву, розмальовує українську католицьку церкву св. Духа, виконує фрески у каплиці св. Йосафата. Шедевром його пізнього малярства є серія 24 містично-символічних композицій на тему останньої книги Біблії «Апокаліпсис», де візійні образи кінця старого поганського світу поєднуються з картинами сучасної загрози людству від ядерної енергії. На думку Святослава Гординського, такий задум українського митця не має собі аналогій у сучасному світовому мистецтві.

Перфецький брав активну участь у виставках українського мистецтва в різних містах Канади і США. Персональна ретроспективна виставка його творів відбулась у Едмонтоні в 1962 р. а в 1965 – у Нью-Йорку та Філадельфії.

Відійшов у вічність митець в 1977 р. у Монреалі.

В історію українського мистецтва він увійшов, передусім, як художник-патріот, баталіст, який своєю творчістю пластично відтворив і закріпив у пам'яті майбутніх поколінь найтрагічніші і одночасно найсвітліші моменти історії України – героїчні сторінки Київської держави, Козацької доби, визвольних змагань 1917-1921 рр. та Української дивізії 1943-1945 рр. Перфецький також відомий як автор ілюстрацій до «Енеїди» І. Котляревського, ще раз переілюстрованої художником під сучасну добу.

*Любов ВОЛОШИН,
науковий співпрацівник Національного музею у Львові ім. А. Шептицького*

ЛІТЕРАТУРА

Перфецький Леонід Юліанович [Текст] // Мистецтво України: біогр. довідник. – Київ, 1997. – С. 487.

Перфецький Леонід Юліанович [Текст] // Художники України: енциклопед. довідник. – Київ, 2006. – Вип. 1. – С. 434.

* * *

Гординський С. Вечір Л. Перфецького в Торонто [Текст] / С. Гординський // Святослав Гординський про мистецтво / упоряд.

Х. Береговська. – Львів, 2015. – С. 876-878; Свобода. – 1990. – 4 груд. (Чис. 231).

Гординський С. Леонід Перфецький [Текст] / С. Гординський // Святослав Гординський про мистецтво / упоряд. Х. Береговська. – Львів, 2015. – С. 149-151.

Мистецтво = L'Art [Текст] : історико-бібліогр. комплекс: ілюстров. мистец. журнал 1932-1936 / НАНУ, ЛННБУ ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліот. мистец. ресурсів. – Львів, 2013. – 298 с. – Зі змісту: [Про Л. Перфецького]. – С. 7, 50, 59, 71, 89, 118, 125, 198, 202.

Новоженець Г. Образотворче мистецтво української діаспори 1940-1970 років: поліваріантність художнього досвіду [Текст] / Г. Новоженець. – Львів: Кальварія, 2015. – 280 с.: іл. – Зі змісту: [Про Л. Перфецького]. – С. 83, 88, 93, 251, 271, 275.

Ріпко О. У пошуках страченого минулого: ретроспектива мистецької культури Львова ХХ ст. [Текст] / О. Ріпко. – Львів: Каменяр, 1996. – 286 с. – Зі змісту: [Про Л. Перфецького]. – С. 66, 75.

Українські мистецькі виставки у Львові (1919-1939) [Текст] : довідник : антологія мистец.-критич. думки / авт.-упоряд. Р. Яців. – Львів, 2011. – 695 с. – Зі змісту: [Про Л. Перфецького]. – С. 43, 79, 82, 90, 140, 217, 249, 250, 282, 285, 286, 455, 483, 505, 516, 517, 541, 573, 575, 576, 578, 625, 642.

25 травня

ВИЗНАЧНИЙ МУЗИКАНТ-БАНДУРИСТ І ХУДОЖНИК

*До 105-річчя від дня народження
Юрія СІНГАЛЕВИЧА (1911-1947)*

Він увійшов в історію української культури як талановитий художник, зачинатель і подвижник відродження кобзарського мистецтва в Галичині, один із найвизначніших галицьких бандуристів першої половини ХХ сторіччя.

Народився Юрій Сінгалевич 25 травня 1911 р. у селі Романів коло Бібрки на Львівщині, де дід його Яків Сінгалевич був парохом церкви. З раннього дитинства Юрій виявляв особливі здібності до музики і малювання. Коли хлопцеві сповнилось 10 років, батько його Олександр, поштовий урядовець, помер. Мати-полька покинула сина,

виїхавши до своєї рідні у Перемишлі. Осиротілим здібним до мистецтва хлопцем заопікувався тоді митрополит Андрей Шептицький.

Він підтримував його певний час матеріально і дав можливість замешкати у Львові в бурсі Греко-католицької духовної семінарії. Як засвідчують двоюрідні сестри Юрія, митрополит Андрей був знайомий з родиною Сінгалевичів, знав ще дідуся Юрія о. Якова, посвячуючи 1910 р. церкву в його парафії в селі Підгородищі. Згодом ділові контакти лучили владику із Володимиром Сінгалевичем (1875-1945) – рідним братом його батька, визначним громадським і політичним діячем, членом австрійського парламенту 1911-1918 рр. та послом до Галицького сейму (1913-1914), заступником голови Бойової управи УСС у Відні (від вересня 1914). Після смерті директора Земельного банку у Львові Володимир Сінгалевич за сприяння митрополита Андрея очолив цю інституцію.

В 1925-1933 рр. Юрій навчається у дуже авторитетній і популярній на той час Українській академічній гімназії у Львові, яка давала своїм випускникам прекрасну гуманітарну освіту, знання мов та патріотичний гарт. Вже в гімназійні роки Юрій під впливом наддніпрянських митців-емігрантів захопився грою на бандурі, на основі «Підручника гри на бандурі» змайстрував власний інструмент і від того часу з великим замилюванням удосконалював свою техніку гри, збирав літературу про кобзарство, розшукував старовинні народні кобзи і торбани, що ними, за свідченням сучасників, згодом були обвішані стіни його помешкання у Львові.

По закінченні гімназії Ю. Сінгалевич за порадою митрополита Андрея Шептицького студіює впродовж двох років (1933-1934) у Мистецькій школі Олекси Новаківського у Львові. В той період нерідко бував у Жовкві, в стрийка – жовківського судді Івана Сінгалевича (1882-1941) та його двох доньок – Наталки і Неоніли. Виконав там низку чарівних малярських творів. Малюванням не раз підтримував себе матеріально. З того часу збереглась цікава фотографія у пресі: у майстерні Новаківського в день його іменин при святковому столі зібрались, слухаючи гру Юрія Сінгалевича на бандурі, сам Новаківський, його сини та учні – брати Антін і Степан

Малюци (теж бандуристи), Антін Павлось, Петро Гарах, Михайло Мороз, Ольга Плешкан, Олексій Друченко та Степан Луцик.

В 1930-х роках Ю. Сінгалевич, щоб заробити на життя, працював у Кредитному банку у Львові та певний час у редакції львівської газети «Діло». Водночас розгорнув активну кобзарську діяльність. Виступав з концертами як соліст-бандурист та з групою товаришів і учнів-бандуристів (Ф. Якимцем, С. Малюцою, З. Штокалком, В. Юркевичем) у різних містах Галичини. Популяризував мистецтво гри на бандурі під час своїх концертів та виступаючи по радіо у Львові і Варшаві. У своєму репертуарі мав безліч історичних народних дум, пісень, інструментальних творів у власних обробках. Організовував щорічні Шевченківські вечори у Львові, на яких виступав сам та у складі ансамблів і капел, якими керував. В 1930-х роках у Львові вийшла грамплатівка із записом музичних творів у виконанні Ю. Сінгалевича.

1930-1940-ті роки – період розквіту його багатогранного таланту як музиканта, художника і актора. Він – автор низки перейнятих тонким поетичним настроєм олійних творів («Маки на городі», 1933, «Рожі. Натюрморт», 1930-ті роки), акварелей («Гуцул з файкою», 1930, «Вид на собор св. Юра у Львові», 1945, «Краєвид з маками», 1945), рисунків олівцем і пером – дитячі ілюстрації («Галченя і горобець», «Повчання священика», «Коло дідуся», «На кораблі» – всі 1930-ті роки), начерків до портрета товаришки юності Світослави Шпитковської-Скородинської, портрета М. Драгоманова, «Тополи» – всі 1945 р.

У 1930-х роках Ю. Сінгалевич – член Українського протиалкогольного товариства «Відродження». В 1932 році на замовлення редактора Софії Парфанович він виконав художнє оформлення обкладинки однойменного друкованого органу цього товариства. На цей час припадає його одруження з донькою священика Наталкою Дуцько.

У роки Другої світової війни Ю. Сінгалевич переїхав разом з дружиною до Перемишля, де працював певний час актором у міському Українському драматичному театрі. Від 1945 року Сінгалевич постійно оселяється у Львові, працює тут в 1945-1947 роках у міському ляльковому театрі, виконуючи скульптурну ліпку

облич персонажів. Одночасно працює як музикант у Львівському обласному будинку народної творчості, де стає художнім керівником дитячого ансамблю бандуристів. Він також організатор львівських капел бандуристів для дітей і дорослих.

Ю. Сінгалевич підготував до друку підручник гри на бандурі (на жаль не виданий донині), в якому вперше на фаховому рівні виклав особливості галицького та харківського способу гри на цьому інструменті. Він – автор численних обробок для бандури українських народних пісень та власних композицій. Виховав безліч талановитих учнів-бандуристів, серед них М. Табінський, О. Гасюк, А. Мота, Т. Ваврик, Б. Жеплинський та багато інших.

Загинув Юрій Сінгалевич у Львові в 1947 р. при таємничих обставинах – під час автомобільної катастрофи, повертаючись із чергового виїзного концерту бандуристів. Похований на Личаківському кладовищі у Львові. По смерті чоловіка дружина Юрія Наталія та майже всі його учні були репресовані, заарештовані і заслані до Сибіру.

Від 2002 року Львівський обласний відділ Національної спілки кобзарів України щороку влаштовує Мистецький фестиваль кобзарів ім. Юрія Сінгалевича. Невтомним популяризатором музичної творчості Ю. Сінгалевича є його учень Богдан Жеплинський.

Художні твори Ю. Сінгалевича зберігаються нині у приватних збірках Львова та Національному музеї у Львові ім. А. Шептицького. Тут його твори експонувались 1998 р. на виставці учнів Мистецької школи О. Новаківського до 75-річчя її заснування.

*Любов ВОЛОШИН,
науковий співпрацівник Національного музею у Львові ім. А. Шептицького*

ЛІТЕРАТУРА

Жеплинський Б. Сінгалевич Юрій [Текст] / Б. Жеплинський // Мистецтво України: біогр. довідник. – Київ, 1997. – С. 540.

Жеплинський Б. Сінгалевич Юрій Олександрович [Текст] / Б. Жеплинський, Д. Ковальчук // Українські кобзарі, бандуристи, лірники: енциклопед. довідник / Б. Жеплинський, Д. Ковальчук. – Львів, 2011. – С. 230-231.

Взяв би я бандуру. Ю. Сінгалевиц [Текст] // Митці Львівщини: календар знам. і пам'ят. дат на 2011 рік / упоряд. Н. Письменна; ред. О. Букавіна; ЛОУНБ. – Львів, 2011. – С. 34-35.

Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ століття [Текст] : монографія / В. Дутчак. – Івано-Франківськ, 2013. – 488 с. – Зі змісту: [Про Ю. Сінгалевица]. – С. 41, 102, 103-105, 107, 119, 122, 154, 159, 243, 254.

Жеплинський Б. Дружина бандуриста [Наталія Сінгалевиц] [Текст] / Б. Жеплинський // Кобзарськими стежинами / Б. Жеплинський. – Львів, 2002. – С. 11-18.

Жеплинський Б. Кобзарство і ми [Текст] : у 2 т. / Б. Жеплинський, Д. Ковальчук, М. Ковальчук. – Львів: Галиц. видавн. спілка, 2014.

Т. 1. – 639 с.: іл.

Т. 2. – 612 с.: іл.

У виданні представлено статті, присвячені Ю. Сінгалевицу, та вміщено згадки про кобзаря.

Жеплинський Б. Мій перший пан-отець: (Юрій Сінгалевиц) [Текст] / Б. Жеплинський // Кобзарськими стежинами / Б. Жеплинський. – Львів, 2002. – С. 7-11.

Зінків І. Бандура – як історичний феномен [Текст] : монографія / І. Зінків. – Київ, 2013. – 448 с. – Зі змісту: [Про Ю. Сінгалевица]. – С. 172, 193, 194.

Слід Сінгалевица (спогади про Юрія Даниліва – засновника капели «Карпати») [Текст] : [Ю. Данилів – учень Ю. Сінгалевица] / упоряд. Т. Фролова. – Львів: Край, 1999. – 73 с. – Зі змісту: [Про Ю. Сінгалевица]. – С. 6, 9, 12, 25, 26, 35, 37, 44, 54, 73.

25 червня

ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

*До 130-річчя від дня народження
Івана КРИП'ЯКЕВИЧА (1886-1967)*

Академік Іван Крип'якевич був не лише найвидатнішим істориком Галичини, засновником львівської історичної школи, але й ученим-універсалістом, який заклав основи багатьох напрямів української гуманітарної науки, зокрема, культурології.

Вирішальну роль у формуванні особистості вченого відіграло походження: його батько, о. Петро Франц, був відомим ученим-богословом, одним із перших українських візантиністів. Глибокі знання з історії церкви, класичної філології, світової літератури, а головне – хист до наукових досліджень – він передав і синові. Мати Олена, яка походила з давнього священичого роду Заткаликів, дала синові «початки читання і писання», любила музику й літературу. Як і в інших священичих родин, у Крип'якевичів часто гостювали священики, педагоги, науковці. Отець Петро Франц залюбки запрошував також поляків, французів, росіян-емігрантів, які, зокрема, дискутували про унію, національне питання у Європі, проблеми західної цивілізації. Навчання у нормальній школі, а далі в гімназії дало Івасеві ґрунтовні знання латинської і грецької мов (про останнє він згадував: «грецьку мову мав Мелянко, українець, молодий суплент, який зумів захопити нас навчанням, що ми, учні, з радістю виучувалися всяких «виїмків» і кон'югацій»), німецької, польської, української мов та літератур. І хоч учні вивчали математику, фізику, природознавство, історію й інші предмети, однак головними дисциплінами були філологія і література.

Під час навчання у Львівському університеті (філософський факультет) юнак, який давно вирішив стати українським істориком, став одним із улюблених учнів проф. М. Грушевського. Про нього він пише об'єктивно: як викладач, професор читав нецікаво, повторював підготовані до друку частини своєї «Історії України-Руси». Натомість захопливими й корисними були його семінари, на яких студенти вчилися самостійної наукової праці. Своім студентам Грушевський доручав писати рецензії, копіювати архівні документи, допомагав сформулювати критичне ставлення до явищ і «скептицизм до плитких теорій». Як згодом згадував Крип'якевич, студентом він, серед іншого, «бував на лекціях Яна Болоз-Антоневича, професора історії мистецтва і сам захоплювався мистецтвом». Ці зацікавлення юнак проніс через подальші роки. Досліджуючи княжу добу, литовсько-польський період, епоху козаччини, він завжди звертав увагу на культуру й побут народу, його провідної верстви, розвиток освіти, книгодрукування, літератури й мистецтва та багато інших аспектів, без яких неможливий повноцінний розвиток нації і держави. Його

перші, ще студентські праці про окремі моменти з історії Галицької Русі, продовжилися численними публікаціями про давню історію Галичини, монастирі в давній Україні, давній Холм, Львів, Самбір, Галицько-Волинське князівство, врешті, монографією «Галицько-Волинське князівство», що вийшла 1984 року, вже по смерті автора. Окремий розділ присвячений розвитку літератури, зокрема, літописної, архітектури й містобудування, розглядаються окремі культурні центри (Володимир, Галич, Перемишль, Холм), роль церкви в поширенні культури, тісні зв'язки західних земель Русі з Києвом і західними сусідами та ін.

Розвідки про Львівську Русь кінця XV-XVI ст. стали базою подальших праць про Львівське братство та його бібліотеку, фундацію Сагайдачного для Львівської Ставропігії, Івана Федоровича, давні львівські школи, давні різдвяні й великодні забави, про різьблені хрести, Божий гріб і вертеп у Львові XVII-XVIII ст., давні папірні, Никодима Зубрицького, Георгія, Івана Глинського, Филипа Лабенського та ін. граверів. З огляду на глибоке вивчення Іваном Крип'якевичем архівних документів, його новаторське дослідження «Історичні проходи по Львову» й досі залишається незамінним посібником для вивчення давньої культури й побуту українців. Видані 1993 р. М. Капралем давні документи про русинів Львова «Львівська Русь в першій половині XVI ст.» (підготовані свого часу вченим, але не опубліковані) є добрим джерельним доповненням до попередніх публікацій історика.

На пропозицію Грушевського ще студентом Крип'якевич почав дослідження історії козаччини й не лише видав 1908 велику збірку документів 1531-1632 рр., а й 66 статей про козацтво і його вождів. Перу історика належить також монографічне дослідження «Держава Богдана Хмельницького» (1925-1931) й неопублікована розвідка про Гадяцьку унію. Вивчення цієї героїчної доби дозволило вченому написати низку статей про різні аспекти української культури козацької доби: про літописи (в т. ч. Самовидця, «Історію Русів»), думи, творчість Данила Братковського, мемуари Якова Марковича, біографічні нариси про гетьманів Б. Хмельницького, І. Виговського, І. Мазепу, П. Дорошенка, український екслібрис XVIII ст., Почаївську друкарню, шкільництво, історію медицини, Трахтемирівський

монастир та багато іншого. Згодом він написав також десятки статей до УРЕ, в т. ч. фундаментальні про Галицько-Волинське князівство, Хмельниччину та ін. Зрозуміло, написане після 1944 р. суворо редагувалося й креслилося радянською цензурою.

1936 р. у Львові накладом І. Тиктора почала виходити фундаментальна «Історія української культури» – найвидатніша праця з культурології України, написана групою вчених (В. Радзикович, М. Голубець, С. Чарнецький, В. Барвінський) під керівництвом І. Крип'якевича. Перша частина цього енциклопедичного дослідження – «Побут» – яку написав І. Крип'якевич, мала майже 190 сторінок і супроводжувалася численними ілюстраціями. Видання було завершено 1937 р. і згодом не раз поновлювалося, у т. ч. в еміграції, а також у незалежній Україні. Цінністю книги є незалежний від ідеологічних догм і штамів погляд на розвиток української нації та її культури. Не випадково вчений, що володів блискучим аналітичним мисленням, на підставі нагромадженого матеріалу згодом зробив цікаві узагальнення про особливості формування й індивідуальні риси української нації. У княжі часи це тісний зв'язок світогляду з землею, військово-лицарські елементи, хліборобські замилювання, радісне наставлення до життя. У козацько-міщанську добу – любов до батьківщини, волелюбність і прагнення до рівності, розуміння громадської дисципліни й державного авторитету, консерватизм у широкому сенсі. Закінчуючи свою синтетичну «Історію України» 1938 р., призначену для народних шкіл і читалень «Просвіти», вчений підсумовує: «вже від XVI ст. Україна могла похвалитися великим розвитком шкільництва і грамотности серед мас народу. Надбання вищої культури не залишались у верхніх шарах громадянства, а переходили в народні низи. Ця демократизація знання особливо характеристична для української культури».

Як історик і представник інтелігенції Іван Крип'якевич робив усе для популяризації набутків культури серед народних мас: писав популярно-наукові статті й замітки для видань «Просвіти», складав підручники й посібники для студентів та учнів, очолював у СВУ Бюро культурної помочі Волині, котре опікувалося відкриттям українських шкіл у місцевостях, визволених від царського панування 1914-1915 рр. У роки німецької окупації працював редактором

Українського видавництва, яке видавало художню, наукову і дитячу літератури. У повоєнний час дбав про виховання нової когорти істориків – знавців першоджерел, опікувався семінаром з допоміжних історичних дисциплін у Історичному архіві, який зібрав десятки науковців різних установ і допоміг їм у непрості часи зберігати власну ідентичність і займатися науковими пошуками.

Іван СВАРНИК,
директор ЛОУНБ, голова Археографічної комісії НТШ

ЛІТЕРАТУРА

Ісаєвич Я. Крип'якевич Іван Петрович [Текст] / Я. Ісаєвич // Енциклопедія історії України. – Київ, 2008. – Т. 5. – С. 390-395.

Ісаєвич Я. Крип'якевич Іван Петрович [Текст] / Я. Ісаєвич // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2014. – Т. 15. – С. 482-483.

Крип'якевич Іван Петрович [Текст] // Мистецтво України: біогр. довідник. – Київ, 1997. – С. 336.

Сварник І. Крип'якевич Іван [Текст] / І. Сварник // Енциклопедія Львова. – Львів, 2010. – Т. 3. – С. 620-621.

* * *

Історія української культури [Текст]. У 5 т. Т. 4, кн. 1. Українська культура першої половини ХІХ ст. – Київ: Наукова думка, 2008. – 1006 с. – Зі змісту: [Про І. Крип'якевича]. – С. 258, 871.

Ріпко О. У пошуках страченого минулого: ретроспектива мистецької культури Львова ХХ ст. [Текст] / О. Ріпко. – Львів: Каменяр, 1996. – 286 с. – Зі змісту: [Про І. Крип'якевича]. – С. 71, 107, 201.

Іван Сварник [Текст] : біобібліогр. покажчик / упоряд.: І. Зінченко, О. Григорчук; ред. О. Букавіна; ЛОУНБ. – Львів: Растр-7, 2015. – 184 с.: іл. – Зі змісту: [Про І. Крип'якевича]. – № 1, 48, 123, 124, 132, 133, 187, 202, 226, 750.

Українські мистецькі виставки у Львові (1919-1939) [Текст] : довідник: антологія мистец.-критич. думки / авт.-упоряд. Р. Яців. – Львів, 2011. – 695 с. – Зі змісту: [Про І. Крип'якевича]. – С. 46, 55, 83, 93, 365, 572, 578, 586.

10 липня

ВИЗНАЧНИЙ МИСТЕЦЬ-ІНТЕЛЕКТУАЛІСТ (ДЕКІЛЬКА ШТРИХІВ ДО ТВОРЧОСТІ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ)

*До 75-річчя від дня народження
Любомира МЕДВІДЯ (1941)*

Підсумовуючи сьогодні великий, сповнений ненастанної праці й творчої думки шлях Любомира Медвідя, мусимо насамперед визнати, що його малярство є нині одним з найцікавіших, знакових явищ в сучасному українському мистецтві. Творчість цього художника, вписуючись у загальне русло найновіших, поставангардових шукань в мистецтві останніх десятиліть, однак переростає ці явища як своєю генезою, так і духовно-творчими масштабами.

Любомир Медвідь – художник-інтелектуаліст, глибока, рефлексуюча творча натура. Світ його неоднозначних, не раз епатуючих, перверсійних малярських образів – це не данина якійсь суперсучасній естетичній теорії, а органічна, трансформована у візуальних образах, відповідь мислячого митця на складні духовні та цивілізаційні реалії нашої сучасності.

Ось декілька штрихів біографії художника: народився Любомир Медвідь 10 липня 1941 року у сім'ї дрібного торговця в містечку Варяж між Белзом та Сокалем. У процесі акції «Вісла» 1946 року його сім'я зазнала депортації з рідних місць, що були до війни територією Польщі. Родина Медведів, чудом уникнувши переселення у глибинку тодішнього СРСР, дісталася до Львова і поселилася у Зимній Воді, а відтак – в Рудно під Львовом, де художник мешкає і нині, працюючи у вільний від викладацької роботи час у розташованій поруч творчій майстерні.

Мистецьку освіту Л. Медвідь здобув, навчаючись в 1960-1965 рр. у Львівському державному інституті прикладного і декоративного мистецтва (нині – Львівська національна академія мистецтв), де його вчителями були такі відомі митці, як Вітольд Манастирський, Данило Довбошинський, Карло Звіринський, Роман Сельський та інші.

Сьогодні Л. Медвідь є керівником кафедри монументального мистецтва у Львівській національній академії мистецтв, загально-визнаним талантом, що за свою педагогічну і творчу працю відзначений безліччю високих нагород. Він – заслужений діяч мистецтв, народний художник України, професор, член-кореспондент та дійсний член Академії мистецтв України. У січні 2009 р. нагороджений орденом Ярослава Мудрого V ступеня, а 2014 р. став лауреатом найвищої в Україні державної відзнаки – Шевченківської премії.

У творчій еволюції Л. Медвідя можна прослідкувати декілька етапів, на яких він переосмислював свої погляди і формально-стилеві орієнтації. Та на кожному з них його малярське бачення незмінно розгорталось у сфері великих світоглядних ідей нашого часу, перегукуючись з думками, що нуртували в сучасній літературі, музиці, театрі, філософії.

На 1960-ті роки припадає ранній період творчості Л. Медвідя, час появи його перших малярських циклів, таких як «Передмістя», «Паяци» та ранні «Евакуації». У них він демонстративно пориває з попередніми, вже традиційними системами образного мислення, перегукуючись з позиціями таких течій раннього європейського авангарду, як дадаїзм, сюрреалізм, з літературними творами Кафки, та з поетикою полотен Міро і Сальвадора Далі.

На початку 1970-х рр. філософські зацікавлення Медвідя спонукали його до творчого діалогу з американським художником Е. Вайетом. Твори того часу витримані в стилі «умовного реалізму», наснажені тужною поезією української землі, щемливими роздумами над загадками людської долі.

Великі монументальні полотна художника останніх кількох десятиліть відзначаються особливою вишуканістю малярської мови. Це, передусім, твори, що увійшли до циклів «Яворівщина» (1987-1990), триптих «Кімнати» («Жовта», «Фіолетова», «Червона»), цикли «Інтер'єри» (1991), «Притчі» (1990-ті роки), «Ессе homo», «Тerra incognita» (2000-і роки). При характерній для себе стриманості колориту, Л. Медвідь добивається в них багатства нюансованих тональних і тепло-холодних гармоній. А тонкий прецизійний рисунок деталей поєднується в цих творах з одвертою умовністю

композиційно-просторової побудови образів, в них у єдине ціле сплітаються різні часові й просторові плани, реальні мотиви – з ірреальними, делікатні інтонації – із гострими, агресивними акцентами, а світле містичне прозріння – з трагічним апокаліптичним передчуттям. Загалом, асоціативний простір його малярських композицій багатоплановий, вимагає для свого прочитання активної інтелектуальної співпраці з глядачем.

Один із останніх масштабних малярських проектів Л. Медвідя – цикл «Ремінісценції», по суті, продовжує стрижневу тему його творчості – тему Блудного сина – вічного подорожнього, відчуженого і самотнього, що шукає свого місця у Всесвіті. Це узагальнений образ людини, яка через вчинений гріх втратила зв'язок з Отчим домом і у своїй мандрівці по незвіданому життєвому просторі остаточно опинилась перед лицем абсурду і безсенсовності.

Таким чином, погляд Л. Медвідя вже від перших його кроків у малярстві завжди був спрямований на «вічні горизонти життя», на екзистенційні проблеми людського вибору і, врешті, на саму Людину, з її одвічним призначенням перед лицем Абсолюту та трагізмом її невтомних мандрів по Землі у пошуках невловимого, недосяжного ідеалу.

*Любов ВОЛОШИН,
науковий співпрацівник Національного музею у Львові ім. А. Шептицького*

ЛІТЕРАТУРА

Медвідь Л. Власний мистецький шлях Миколи Андрущенка [Текст] : [до 70-річчя від дня народж. майстра] / Любомир Медвідь // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Львів, 2005. – Вип. 16. – С. 191-195.

Медвідь Л. Мінько Олег. Флінта Зеновій [Текст, образотворчий матеріал] : альбом / Л. Медвідь. – Київ: Мистецтво, 1992. – 208 с. – (Художники Львова).

Медвідь Л. Terra incognita [Образотворчий матеріал] / Любомир Медвідь // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Львів, 2001. – Вип. 12. – С. 210.

* * *

Медвідь Любомир Мирославович [Текст] // Мистецтво України: біогр. довідник. – Київ, 1997. – С. 406.

Медвідь Любомир Мирославович [Текст] // Художники України: енциклопед. довідник. – Київ, 2006. – Вип. 1. – С. 375.

Харчук Х. Медвідь Любомир [Текст] / Х. Харчук // Енциклопедія Львова. – Львів, 2012. – Т.4. – С. 579-580.

* * *

Ганущак О. Пензлем, мов пером, наче пензлем [Текст] / О. Ганущак // Висок. Замок. – 2007. – 23 лип.

Любов Волошин [Текст] : бібліогр. покажчик / уклад. Я. Павличко; Нац. музей у Львові ім. А. Шептицького. – Львів: Кольорове небо, 2012. – 100 с. – Із змісту: [Про Л. Медвідя]. – С. 25, 30, 37, 39, 40, 52, 71, 73, 123, 124, 137, 256, 363.

Волошин Л. Малярські перверсії Любомира Медвідя [Текст] / Любов Волошин // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Львів, 2001. – Вип. 12. – С. 340-349.

Топачевський А. Заперечення задля творення [Текст] / Андрій Топачевський // Укр. культура. – 2003. – № 2. – С. 40.

Яців Р. Мистець у щільності часу, простору і моралі [Текст] / Роман Яців // Образотворче мистецтво. – 2005. – № 3. – С. 16-21.

18 липня

МОГУТНЯ СИЛА ТАЛАНТУ

*До 85-річчя від дня народження
Юрія МАЗУРКА (1931-2006)*

Юрій Мазурок – український і російський оперний співак (баритон) – вписав яскраву сторінку в історію вокального мистецтва. Народився 18 липня 1931 р. у м. Красник (Люблінське воєводство, Польща). Дитячі та юнацькі роки майбутнього співака проминули у Львові, куди родина переїхала після війни. Закінчивши середню школу, він продовжує навчання у Львівському політехнічному інституті, обравши майбутню професію інженера-нафтовика. Згодом вступає в аспірантуру.

Ще в студентські роки Юрій захопився музичним театром – не лише як глядач, а також як активний учасник художньої самодіяльності, де вперше проявились його непересічні музичні здібності. Виступи обдарованого юнака в самодіяльних оперних

виставах стали для нього доброю школою для подальшої творчості, адже допомогли набутти відчуття сцени, навички ансамблевого виконання, почуття контакту із публікою. Створені ним образи Онегіна («Євгеній Онегін» П. Чайковського) і Жермона («Травіата» Дж. Верді) привернули увагу педагогів студії, які радили юнакові професійно займатись співом.

Перебуваючи у відрядженні в Москві, Ю. Мазурок вирішив піти на прослуховування до консерваторії. Після виконання солоспіву «Безмежнеє поле» М. Лисенка він був зарахований до вокального класу професора С. Мигая, у минулому відомого співака-баритона, соліста Маріїнського і Большого театрів. Згодом Ю. Мазурок продовжив навчання в аспірантурі під керівництвом професора А. Свєшникової.

Завдяки вродженому таланту, еластичності й красі голосу – ліричного баритона, великого діапазону, вирівняного у всіх регістрах, а також працелюбності і наполегливості про Ю. Мазурка швидко заговорили як про нову зірку вокального мистецтва. Недарма впродовж усього трьох років він завоював призові місця на міжнародних змаганнях співаків: «Празька весна» (1960, II премія), конкурс ім. Дж. Енеску у Бухаресті (1961, III премія), Всесоюзний конкурс ім. М. Глінки у Москві (1962, II премія). Згодом до цих перемог додалась перша премія на міжнародному конкурсі вокалістів у Монреалі 1967 р.

У 1963 р. Ю. Мазурок був прийнятий в труп стажерів Большого театру, де початком його артистичної біографії стала партія Євгенія Онегіна. Треба зазначити, що ця опера Чайковського відіграла особливу роль у творчій долі артиста. Адже в ній він виступав у Львові в самодіяльному театрі, вона стала дипломною роботою в оперній студії консерваторії і дебютом у Большому театрі. Згодом партію Онегіна Ю. Мазурок з незмінним успіхом виконував на провідних оперних сценах світу.

За 30 років роботи в Большому театрі Ю. Мазурок виступив у розлогому оперному репертуарі, який обіймав твори як композиторів-класиків, так і сучасних авторів. Серед них: Єлєцький, Роберт («Пікова дама» та «Іоланта» Чайковського), Альберт («Вертер» Массне), Валентин («Фауст» Гуно), Гульєльмо («Так чинять усі

жінки» Моцарта), Ескамільо («Кармен» Бізе), Деметрій («Сон літньої ночі» Бріттена), Андрій Болконський, Царьов («Війна і мир» та «Семен Котко» Прокоф'єва). Особливий успіх супроводжував артиста в операх італійських композиторів – Россіні (Фігаро у «Севільському цирульнику»), Верді (Жермон, граф ді Луна, Родріго у «Травіаті», «Трубадурі» та «Доні Карлосі»), Пуччіні (Скарпіа у «Тосці»). Варто згадати, що в партії Скарпіа Ю. Мазурок виступав у Львові як гість Фестивалів оперного мистецтва ім. Соломії Крушельницької (1988, 1997).

Кожна із названих оперних партій відзначалась художньою довершеністю, тісним сплавом вокального і сценічного начал, щирістю і драматичною виразністю. Артист ніколи не дозволяв собі надмірностей, образ свого героя творив з відчуттям смаку, тонкими штрихами, які підкреслювали його сутність.

Ю. Мазурок із великим успіхом виступав на провідних світових сценах, серед яких – театр «Ковент-Гарден» у Лондоні, Тулузька опера, Опера Сан-Франциско, «Ла Скала» у Мілані. Часто артист співав у Віденській державній опері, де, зокрема, виконав роль Ескамільо у фільмі-опері «Кармен» у постановці Ф. Дзеффреллі. Партнерами Ю. Мазурка були зірки оперного мистецтва – Джоан Сазерленд, Пласідо Домінго, Хосе Каррерас, Лучано Паваротті, Ніколай Гедда.

Вагому частину творчої біографії Ю. Мазурка становить концертна діяльність, яка обіймала розлогий репертуар з вокальних творів західноєвропейських, російських, українських композиторів, народних пісень. У камерних виступах співака проявилась ще одна риса його обдарування – відчуття стилю. Музичні критики одногласно відзначали художню інтуїцію Ю. Мазурка, уміння вловити головне у музичному творі і донести його до слухача.

Помер артист 1 квітня 2006 р. у Підмосков'ї. Похований на Троєкуровському кладовищі у Москві.

Мар'яна ЗУБЕЛЯК,
*старший науковий співробітник Музично-меморіального музею
Соломії Крушельницької у Львові*

ЛІТЕРАТУРА

Костюк Н. Мазурок Юрій Антонович [Текст] / Н. Костюк // Українська музична енциклопедія. – Київ, 2011. – Т. 3. – С. 268-269.

Лисенко І. Мазурок Юрій Антонович [Текст] / І. Лисенко // Співаки України: енциклопед. видання / І. Лисенко. – Київ, 2011. – С. 336.

Мазурок Юрій Антонович [Текст] // Мистецтво України: біогр. довідник. – Київ, 1997. – С. 385.

Паламарчук О. Музичні вистави львівських театрів (1776-2001) [Текст] / О. Паламарчук. – Львів, 2008. – 448 с.: іл. – Зі змісту: [Про Ю. Мазурка]. – С. 341.

Паламарчук О. Світ моїх зацікавлень [Текст] / О. Паламарчук. – Львів, 2006. – 400 с. – Зі змісту: [Про Ю. Мазурка]. – С. 176-178, 217, 229, 274.

* * *

Архипова І. Юрій Мазурок [Текст] / І. Архипова // Муз. жизнь. – 1968. – № 6. – С. 8-9.

Юрій Мазурок [Текст] // Муз. жизнь. – 1976. – № 7. – С. 17.

26 серпня

МИСТЕЦТВО ЯК МІСІЯ

*До 60-річчя від дня народження
Романа ЯЦІВА (1956)*

Роман Миронович Яців – проректор із наукової роботи Львівської національної академії мистецтв, професор, кандидат мистецтвознавства, член Національної спілки художників України, заслужений працівник культури України, член Спілки художників «Клуб українських мистців», голова Комісії образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Наукового товариства ім. Т. Шевченка, лауреат Львівської обласної премії в галузі культурології, музейництва та мистецтвознавства ім. С. Гординського (2008). Проте усі ці почесні звання, що безсумнівно засвідчують непересічні здобутки й досягнення Романа Яціва, абсолютно не вичерпують його особистості і характеризують його хіба що частково.

Справді, постать Романа Яціва для мистецького середовища Львова має виключне значення. Присвятивши життя дослідженню українського мистецтва й культури, він ставиться до своєї праці, як до форми служіння, як до найвищої місії. То ж не дивно, що усе, що він робить – чи то фундаментальне дослідження чергового загубленого імені в українській культурі, а чи коротенька рецензія на виставку молодого художника, – однаковою мірою ретельно, відповідально, і найголовніше – щиро. Жодна регалія не здатна передати цієї широти – найважливішої якості, яка є визначальною як у характеристиці особистості Романа Яціва, так і у його доробку. Та ширість зроджена величезною любов'ю до рідної культури, до справи її дослідження та до людей, для яких він ту справу виконує. Саме це й перетворює буденну діяльність на місію, що сповнює його життя сенсом.

Народився Роман Яців 26 серпня 1956 р. у Ходорові Львівської області. У 1978 р. закінчив відділ проектування інтер'єру і меблів Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, де вчителями з фаху були такі знакові для львівської мистецької школи особистості, як батько і перший учитель Романа, Мирон Яців, а також Карло Звіринський, Юрій Скандаков, Володимир Овсійчук, Михайло Курилич, Степан Коропчак, Володимир Островський. Після служби в армії із грудня 1979 р. Р. Яців почав працювати у Львівському музеї українського мистецтва – спершу на посаді молодшого наукового співробітника, а згодом в. о. завідувача відділу радянського мистецтва.

Перша публікація Р. Яціва (рецензія на персональну виставку творів ужгородського живописця В. Микити) з'явилася у квітні 1980 р. Відтоді його огляди виставок, нариси, рецензії і статті часто друкують у львівській та київській періодиці. У центрі уваги ранніх публікацій Р. Яціва в основному були сучасний мистецький процес, виставки та музейна справа. У 1984 р. він перейшов до Львівського відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського АН УРСР, розпочавши системні наукові дослідження українського образотворчого мистецтва. Одним із результатів цього стала монографія «Львівська графіка 1945-1990-х років: традиції і новаторство» (1992), на матеріалах якої у 1994 р.

захистив кандидатську дисертацію. Наприкінці 1980-х років Р. Яців свою дослідницьку увагу скерував на проблему вивчення явищ українського модернізму та творчості митців української діаспори. Одним з перших серед українських мистецтвознавців він підготував публікації про таких художників, як Павло Ковжун, Роберт Лісовський, Едвард Козак, Святослав Гординський, Іван Іванець, Галя Мазуренко, Петро Андрусів та інші, організувавши (у співавторстві) деяким із них виставки у Львові. Відтоді Р. Яців активізував власну мистецьку практику, беручи участь у виставках. Із 1991 р. працював головним редактором журналу «Мистецькі студії», а з 1995 р. – відповідальним секретарем «Народознавчих зошитів».

Роман Яців – автор десятків статей, нарисів та окремих видань, зокрема таких: «Мирон Яців (1929-1996). Життя і творчість» (2000), «Українське мистецтво ХХ століття. Ідеї, явища, матеріали. Збірник статей» (2006), «Олекса Шатківський та Український мистецький гурток «Спокій» (2008), «Скульптор Еммануїл Мисько. Світло долі» (2009), «Павло Максимович Ковжун. 1896-1939. Біобібліографічний довідник» (у співавт., 2010), «Любомир Роман Кузьма (1913-2004). Малярська і публіцистична спадщина» (2010), «Українські мистецькі виставки у Львові (1919-1939): довідник, антологія мистецько-критичної думки» (2011), «Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: українська теоретична думка ХХ століття: антологія» (2012).

Окрема сторінка творчої біографії Р. Яціва – його доробок як художника. Бути одночасно теоретиком та живописцем – надзвичайно складно. Таке поєднання протилежностей, гармонізація різноспрямованих способів осягнення світу вимагає особливих зусиль. Бо ж наукове мислення передбачає критичне осмислювання та логічний аналіз, а творчість заснована передовсім на поезисі, тобто естетичному переживанні світу, що є первинним стосовно наукової рефлексії. Тим не менше, в особистості Романа Яціва ці, здавалося б, суперечливі протилежності перетворюються на взаємодоповнюючі компоненти: свої думки у наукових текстах він викладає майже як поетичні метафори, а в його художніх творах весь образний лад підпорядкований здатності надавати естетичному переживанню стрункої логічної форми. Здавалося б, що для знаного

мистецтвознавця Романа Яціва його творчість – і випрацювані, висмакувані композиції, і замальовки, етюди чи композиційні вправи, виконані часом у період короткої відпустки, а часом – поспіхом, між безконечним потоком справ, книг, лекцій, подій, текстів, людей – лише забавка, розвага... А все ж ота експресивна життєствердна енергія, яку випромінюють його графічні та живописні твори, та особлива непідробна щирість сприйняття, якою вони пройняті і яку не сфальшуєш, показують нам Романа Яціва – художника, для котрого творчість – не розвага, а екзистенційна потреба. І цю потребу він реалізовує так само ретельно й відповідально, як і кожне своє починання.

*Дарина СКРИННИК-МИСЬКА,
канд. філос. наук, голова комісії теоретичних профілюючих
дисциплін Львівського державного коледжу декоративного та
ужиткового мистецтва ім. І. Труша, викладач Львівської
національної академії мистецтв*

ЛІТЕРАТУРА

Яців Р. Любомир Кузьма = Lubomyr Kuzma (1913-2004) [Текст, образотворчий матеріал] : маляр. і публіцист. спадщина / Р. Яців. – Львів: Ліга-Прес, 2010. – 220 с.

Яців Р. Оленка Гердан-Заклинська : життя і творчість [Текст] : біогр. нарис / Р. Яців. – Львів, 2013. – 60 с.

Яців Р. Роберт Лісовський (1893-1982): дух лінії [Текст, образотворчий матеріал] / Р. Яців. – Львів: Апріорі, 2015. – 229 с.: іл.

Яців Р. Скульптор Еммануїл Мисько: світло долі [Текст] : мистецтвознавче дослідження / Р. Яців. – Київ: Криниця, 2009. – 224 с. – (Серія Шевченківського комітету).

Яців Р. Олекса Шатківський та Український мистецький гурток «Спокій» [Текст] : матеріали до історії укр. мистецтва 1920-1930-х років / Р. Яців. – Львів: Растр-7, 2008. – 67 с.: іл. – (Гурток «Спокій» у Варшаві).

* * *

Мистецтво = L'Art [Текст] : історико-бібліогр. комплекс: ілюстров. мистец. журнал 1932-1936 / НАНУ, ЛННБУ ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліот. мистец. ресурсів. – Львів, 2013. – 298 с. – Зі змісту: [Про Р. Яціва]. – С. 6, 7, 17, 150, 151, 156, 157, 161, 163, 165, 166, 170, 177, 180, 181, 186, 189, 190, 198, 202, 211-213, 216, 217, 220, 224, 226, 229, 233, 234, 238, 240, 245, 248, 254, 255, 258, 260, 263, 270, 277.

Мить і повсякчас: малярство і графіка Романа Яціва [Текст, образотворчий матеріал] / авт. вступ. ст. Д. Скринник-Миська; М-во освіти України, НАНУ, ЛНАМ, Ін-т народознавства НАН України. – Львів, 2014. – 104 с.: іл.

Новоженець Г. Образотворче мистецтво української діаспори 1940-1970 років: поліваріантність художнього досвіду [Текст] / Г. Новоженець; НАНУ, Ін-т народознавства. – Львів: Кальварія, 2015. – 280 с.: іл. – Зі змісту: [Про Р. Яціва]. – С. 21-23, 33, 235.

Реставрація веселки: малярство, графіка Романа Яціва [Текст, образотворчий матеріал] : альбом-каталог виставки / авт. вступ. ст. Д. Скринник-Миська; ЛНАМ, музей «Дрогобиччина». – Львів: Априорі, 2015. – 48 с.: іл.

Роман Яців [Текст] : бібліогр. покажчик / уклад. В. Яблонська. – Львів, 2006. – 160 с.: іл.

30 вересня

ТВОРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРЕТИ

*До 120-річчя від дня народження
Ярослава БАРНИЧА (1896-1967)*

Ярослав Барнич – композитор, диригент, скрипаль, педагог, музично-громадський діяч, основоположник нових українських оперет: «Дівча з Маслосоюзу», «Пригода в Черчі», «Шаріка», «Гуцулка Ксеня» та інших. Він – творець популярних та улюблених народом пісень «Гуцулка Ксеня», «Ох, соловію», «Чи тямиш?», «Ще раз!» та інших. Протягом тривалого часу ім'я Ярослава Барнича несправедливо замовчувалось, адже в 1944 році він, як і значна частина інтелігенції, був змушений виїхати за кордон. Цим скористалися особи, зацікавлені в тому, щоби твори композитора не виконувалися на концертній естраді. Окремі, найпопулярніші з них, такі як «Гуцулка Ксеня», привласнені іншим «автором», а деякі – просто безслідно зникли. Композиторська спадщина Ярослава Барнича невелика за обсягом. На сьогодні віднайдено близько 50 творів митця, які характеризуються, передусім, синтезом європейської професійної традиції з національними рисами музичного мислення.

Народився Ярослав Барнич 30 вересня 1896 року в селі Балинці біля Коломиї в родині директора місцевої школи. На формування світогляду Ярослава великий вплив мав батько: людина освічена, інтелігентна і дуже строга. Він прищепив йому любов до гуманітарних наук, музики і книжок. Батько веде активну просвітницьку діяльність. Разом із парохом Титом Войнаровським засновує читальню «Просвіти» та товариство «Сільський господар». З його ініціативи було створено й чудовий хор. Знаменним для родини Барничів став 1903 р., в якому Україна вшанувала Миколу Лисенка. Побував Микола Віталійович і в Коломиї. Зустрічі з Кобзарем української музики відіграли значну роль у подальшій долі молодого Ярослава. 1906-1914 рр. навчався у Коломийській гімназії. Він співає у хорі та організовує камерний оркестр із своїх товаришів. А першим твором, яким диригував молодий маестро, була «Наталка Полтавка». Одночасно він вчиться гри на скрипці у відомого педагога Й. Нобеля. Написав гарні твори для фортепіано, скрипки та кларнету. Багато часу присвячує мандрівкам Карпатами, де збирає і вивчає фольклор.

У 1914 році добровольцем вступає до легіону УСС; в жовтні 1915 року складає гімназійний іспит зрілості у Відні. Разом з Михайлом Гайворонським організовує смичковий квартет УСС, до складу якого входили ще Антін Баландюк та Роман Лесик. А вже в 1916 році стає за диригентський пульт українського товариства «Бесіда» у Львові (керівник А. Будзиновський). За короткий час було поставлено «Хату за селом», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Наталку Полтавку», «Катерину», «Гальку» та ін.

Згодом працює в мандрівній трупі «Українська театральна дружина» В. Коссака (1921, Коломия, Чортків, Збараж), а також у театрі Б. Овчарського (Львів). Протягом 1922-1924 років знову диригує в театрі «Української бесіди», співпрацює з Й. Стадником. Вперше здійснює постановку опери Я. Ярославенка «Відьма» (1922) й оперети «Бабський бунт» (1923). З диригентом Людовиком Гладилевичем поставив оперети «Королева чардаша» й «Баядерка» І. Кальмана (1923-1924).

Паралельно навчається у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові. Студіює диригентуру і скрипку в професора Е. Зуни, фортепіано – в Г. Ясеницької-Волошин, гармонію і теоретич-

ні предмети опановує під керівництвом В. Барвінського. Записується на філософський факультет Львівського університету. В 1923 р. одружується з Ярославою Рубчак (донькою Катерини та Івана Рубчаків) у Львові. 1924 року складає педагогічний іспит з музики і співів (з відзнакою) у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка.

В 1925-1926 роках – музичний керівник і диригент Українського театру товариства «Просвіта» (Ужгород). Виїжджає до Берліна, де поглиблює знання з диригування на курсах «Стерншес Консерваторіум» у класі В. Гросса. В Ужгороді Я. Барнич поставив «Мадам Баттерфляй» Дж. Пуччіні, «Фауста» Ш. Гуно, «Сільську честь» П. Масканьї, «Ноктюрн» М. Лисенка, «Відьму» Я. Ярославенка, «Циганського барона» та «Лилика» Й. Штрауса, «Циганське кохання» Ф. Легара та ін.

Протягом 1927-1929 років працює в Самборі вчителем у жіночій учительській семінарії «Рідної школи», організовує філію Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, диригує хором «Самбірського Бояна», разом з дружиною створює аматорський театр. Пізніше, у 1929 році, Я. Барнич переїжджає до Станіслава, де працює в учительській семінарії сестер Василянок, жіночій гімназії Українського педагогічного товариства, державній українській чоловічій гімназії, Музичному інституті ім. М. Лисенка, державному Музичному інституті ім. С. Монюшка, Польській Вищій школі ім. Ф. Шопена, диригує хором «Боян». Від 1932 року – викладач історії церковної музики і співу в Станіславській духовній семінарії.

З розповіді моєї мами Ольги Галій (дівоче прізвище Каблак) я записала в 1997 р. спогади про Ярослава Барничу «Про що розповіла стара світлина», опубліковані в газеті «За вільну Україну».

«Перед вами стара світлина камерного оркестру семінаристок приватної жіночої вчительської семінарії сестер василянок в Станіславові (теперішньому Івано-Франківську) по вулиці Петра Скарги з маестро Ярославом Барничем – професором, композитором та диригентом в 1932-1933 навчальному році. На світлинці семінаристки, які грали на скрипках, віолончелях, піаністці, на передньому плані бубон, зліва – фісгармонія, на стінах портрети Фредеріка Шопена та Станіслава Монюшка, в центрі – маестро Барнич. Ярослав Барнич вчив гри на скрипці, теорію музики, провадив

оркестр та хор, вчив на всіх 5-тих курсах семінарії. Був дуже строгим та вимогливим, але користувався великою симпатією та любов'ю семінаристок. Коли була сфотографована світлина, я була на 5-ому курсі. І зараз я вже не пригадую імена й прізвища всіх семінаристок, особливо чотирикурсниць. Перші три дівчини – чотирикурсниці: Нуся Марич, в середині Ксеня Клиновська з гір Карпат, дочка священика, якій маєстро присвятив пісню «Гуцулка Ксеня». Хор та оркестр під керівництвом Ярослава Барнича давав багато концертів, на яких виконували духовну та класичну музику, народні українські пісні та твори польських та українських композиторів. На лекціях маєстро Барнича завжди була велика дисципліна. Дуже багато студенток були закохані в маєстро, бігали за ним та надідали йому. Маєстро завжди делікатно, але консеквентно та рішуче давав відпір.

Пригадую, як ми їздили поїздом, а потім йшли пішки на Скит Манявський в Карпатах. Багато семінаристок старались сісти на лавці біля маєстро, весь час його про щось розпитували (особливо 3 молодші курси) і що потім він втік до нас, 5-курсниць, в інші купе, бо ми були старші та серйозніші.

На приватних вечірках, пригадую, співали багато пісень Ярослава Барнича. Особливо популярною була «Гуцулка Ксеня». Маєстро розказував багато цікавих історій із свого життя, але ніколи не згадував, що був січовим стрільцем, бо це було за Польщі і коли б про це довідалася влада, його зразу були б звільнили з роботи. Про це, що Ярослав Барнич був в Українській Галицькій Армії я довідалася, коли заньківчани поставили на сцені свого театру його оперету „Шаріку”».

З 1939 р. Я. Барнич – музичний керівник обласного театру ім. І. Франка, диригент симфонічного оркестру Державної філармонії; 1940 року – організовує Гуцульський ансамбль пісні і танцю. В 1930-х роках були створені популярні пісні-танго «Ох соловію», «Чи тямиш?», «Гуцулка Ксеня», «Хлопче, мій хлопче», «Ще раз!..» та ін., а також оперети «Дівча з Маслосоюзу», «Шаріка», «Пригода в Черчі».

В 1941-1944 роках Я. Барнич обіймає посаду диригента Львівського оперного театру. З його участю поставлено драматичну

сцену «Камінний господар» Б. Кудрика, оперу «Продана наречена» Б. Сметани, оперну сцену «Вечорниці» П. Ніщинського, балети «Мрії старого композитора» Й. Штрауса, «Пер Гюнт» Е. Гріга, оперети «Циганський барон», «Лилик» Й. Штрауса, «Циганське кохання» й «Паганіні» Ф. Легара, «Пташник з Тиролю» К. Целлера та ін.

З театром В. Блавацького композитор виїжджає до Німеччини (1944), а у 1949 р. – до США. Працює в Українському музичному інституті (Клівленд, Лорейн, штат Огайо), диригує хором ім. Т. Шевченка. 8 липня 1961 року нагороджений вагомим титулом «Почесний громадянин м. Вінніпегу» за концертну програму з нагоди відкриття пам'ятника Т. Шевченку. У США створив хоріві твори («Село» й «У перетику» на вірші Т. Шевченка, для жіночого хору, «Львів», вірші Т. Курпіти, «Не страшна нам є атака», вірші невідомого автора, для чоловічого хору, «Поклін», вірші Л. Мурович, «Досвіта», вірші Марічки Підгірянки, для жіночого хору), симфонічного сюїту «Батурин», дитячі п'єси для фортепіано («Трембіта», «Коник»), пісню «Лист з Америки», обробку «Гандзі» для мішаного хору та ін.

23 квітня 1966 року Я. Барничеві в урочистій обстановці було вручено почесну «Золоту батуту» – одну з найвагоміших нагород в українській діаспорі. Зачитано гратуляційний лист й благословення Папи Павла VI з Риму, а також від кардинала Йосипа Сліпого. Це яскраво було висвітлено в американській пресі, оскільки 23 квітня 1966 р. губернатор штату Огайо офіційно проголосив «Днем Ярослава Барнича». 1 червня 1967 р. композитор помер у Клівленді, де й похований.

У час національного відродження твори Ярослава Барнича щораз частіше звучать з концертної естради. Так, під час урочистої академії, проведеної в Дрогобичі 3 грудня 1996 року, присвяченої 100-річчю від дня народження композитора, вперше після багаторічної перерви було виконано віднайдені твори Я. Барнича.

На сцені Львівського драматичного театру ім. М. Заньковецької народний артист України, лауреат державної премії ім. Т. Шевченка Федір Стригун поставив оперету «Шаріка» (прем'єра відбулася 25 листопада 1995 року) й згодом – «Гуцулку Ксеню» 26 липня 1997 року, які з величезним успіхом йдуть при переповнених залах і

нині (нагадаємо, що клавiри та лібрето оперет передала зі США донька композитора Ірина Барнич-Дубас).

Гідно вшанували пам'ять митця коломийчани, які одну з вулиць свого міста назвали іменем Ярослава Барнича, а краєни композитора 13 жовтня 1996 року в селі Балинцях відкрили і освятили ювілейну таблицю, встановлену на обійсті Барничів.

Я. Барнич був закоханий в музику, мистецтво, був великим трудоголіком. Бачимо, що життя його було нелегке і одночасно насичене безліччю ідей та устремлінь. У зв'язку з тим, що довелось заробляти, він одночасно працював в декількох закладах і зовсім мало залишилось часу на композиторську діяльність.

Років чотири тому я випадково віднайшла клавiр опери «Катерина» М. Аркаса за однойменною поемою Т. Шевченка, акуратно переписаний власноручно маестро. А знаходився клавiр в Словаччині, у родині Ольги та Василя Грицаків – великих патріотів, учасників музично-драматичного ансамблю ім. Т. Шевченка в Братиславі. Пані Ольга – дочка Юрія Августина Шерегія – корифея українського театру в діаспорі, засновника українського театру в столиці Словаччини Братиславі.

Придбав клавiр Людомир Філоненко – дослідник творчості Я. Барнича, професор та завідувач кафедри музикознавства та фортепіано Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка, автор книги «Ярослав Барнич» та упорядник збірника «Вибрані твори Я. Барнича».

6 листопада 2015 р. в Івано-Франківську на будинку по вулиці Чорновола, 20, в якому Я. Барнич проживав з 1937 по 1941 рік, було відкрито меморіальну таблицю.

*Марія ГАЛІЙ,
заслужена артистка України, доцент ЛНМА ім. М. Лисенка*

ЛІТЕРАТУРА

Барнич Я. Вибрані твори [Текст, ноти] / Я. Барнич; М-во освіти і науки України, Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобиц: Коло, 2004. – 94 с.

* * *

Медведик П. Барнич Ярослав Васильович [Текст] / П. Медведик // Мистецтво України: енциклопедія. – Київ, 1995. – С. 148-149.

Муха А. Барнич Ярослав Васильович [Текст] / А. Муха // Композитори України та української діаспори / А. Муха. – Київ, 2004. – С. 24.

Сіромський Р. Барнич Ярослав [Текст] / Р. Сіромський // Енциклопедія Львова. – Львів, 2007. – Т. 1. – С. 179-180.

Філоненко Л. Барнич Ярослав Васильович [Текст] / Л. Філоненко // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2003. – Т. 2. – С. 264-265.

Філоненко Л. Барнич Ярослав Васильович [Текст] / Л. Філоненко, Б. Фільц // Українська музична енциклопедія. – Київ, 2006. – Т. 1. – С. 145-146.

* * *

Ярослав Барнич [Текст] // Митці Львівщини: календар знам. і пам'ят. дат на 1996 рік / упоряд.: Н. Письменна, М. Кривенко; ЛДОНУБ. – Львів, 1996. – С. 48-50.

Галій О. Мій учитель Ярослав Барнич [Текст] : [передмова до світлин з приват. архіву М. Галій-Моравської] / Ольга Галій // Просценіум. – 2005. – № 1/2. – С. 34-35.

Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часпросторі ХХ ст. [Текст] : монографія / Г. Карась. – Івано-Франківськ, 2012. – 1162 с. – Із змісту : [Про Я. Барнича]. – С. 53, 54, 57, 62, 96, 171, 192, 287, 290, 373, 440, 479, 482, 489, 490, 493, 496, 513, 516, 570, 597, 598, 632, 670, 687, 689, 690, 691, 798, 805, 806, 813.

Паламарчук О. Музичні вистави львівських театрів (1776-2001) [Текст] / О. Паламарчук. – Львів, 2008. – 448 с. : іл. – Із змісту : [Про Я. Барнича]. – С. 221, 229-231, 235, 263, 264, 269, 270, 342, 350-353, 388, 427.

Сюта Б. «Вибрані твори» Ярослава Барнича [Текст] / Богдан Сюта // Укр. музична газета. – 2005. – №2 (квіт.-черв.). – С. 10. – Рец. на кн. : Вибрані твори / Я. Барнич; М-во освіти і науки України, Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобиц: Коло, 2004. – 94 с.

Філоненко Л. Ярослав Барнич [Текст] : наук.-попул. нарис про життя і творчість / Л. Філоненко. – Дрогобиц: Відродження, 1999. – 147 с.

МАЙСТЕР ПЕКЕЛЬНОЇ ПАЛІТРИ

*До 110-річчя від дня народження
Степана ЛУЦИКА (1906-1963)*

У житті і творчості Степана Луцика, немов у краплині води, відбилися драматичні долі багатьох його ровесників з Галичини – митців, які розпочинали свій шлях у 1920-1930 рр. Спочатку у рідному Львові молодий художник прожив щасливі роки творчого формування, великих надій та перших успіхів у мистецтві. Все перервала війна, потім – загроза більшовицьких репресій і вимушена еміграція у далеку чужину, куди він узяв з собою лиш вірне серце сина України.

Народився Степан Луцик 10 жовтня 1906 р. у Львові і був охрещений у церкві св. Юра. У стінах Української академічної гімназії здобув не лише прекрасну гуманітарну освіту та добру орієнтацію в кількох європейських мовах, але й національно-патріотичний гарт. Потім наступили роки навчання у Мистецькій школі О. Новаківського (1926-1930), які залишилися у його спогадах яскравим, хвилюючим періодом молодечого Sturm-und-Drang'у. Він відразу стає одним з найдіяльніших учасників інтелектуального і товариського життя школи, бере участь у її перших виставках в Академічному домі у Львові (1928-1929).

Вже на виставці учнів 1928 року він отримує другу нагороду «за совісне опрацювання мотивів природи й інтересне уйняття автопортрета». Значною подією у житті С. Луцика стали щорічні вакаційні виїзди школи О. Новаківського на пленерні студії до гуцульського села Космач. Тут він захоплено малював гірську природу та типи гуцулів у їхній барвистій народній ноші. У вільний час читав лекції гуцулам, бував на їхніх весіллях та молодіжних забавах у «Просвіті». Тут також познайомився з майбутньою дружиною Ольгою. Маючи прекрасний тенор, він щонеділі співав у хорах на богослужінні космацької церкви разом з М. Морозом так що «аж свічки гасли» (спогад І. Нижник).

Малярські етюди гуцульської тематики С. Луцик згодом успішно виставляв у Львові, на виставках Українського товариства прихильників мистецтва (УТПМ) у 1931, 1932, 1934 рр. Був також одним з організаторів молодіжної творчої групи «Руб» (1932) та ініціатором і редактором її друкованого органу – альманаху «Карби» (Львів, 1933). Товариші знали його як завзятого пластуна, члена куреня «Лісові чорти», де він отримав жартівливий титул: «Співак Степан де аква-фортіссіма Луцик, Майстер Пекельної Палітри».

1931 р. С. Луцик як стипендіат митрополита А. Шептицького був на стажуванні у модерній Академії Ф. Леже у Парижі. Його захопив не стільки конструктивізм Леже, скільки побачені у Луврі полотна великих майстрів французького імпресіонізму – Мане, Ренуара, Моне. Це істотно вплинуло на характер його подальшої творчості – він став переконаним імпресіоністом, який на своїх полотнах вміло збагачував реальні форми і кшталти оточуючого світу коштовністю соковитої імпресіоністичної палітри.

Виїжджаючи 1931 р. з Парижа, Степан Луцик і Святослав Гординський перевезли у своїх студентських валізах до Львова твори ряду французьких митців Пікассо, Дюфі, Леже, Модільяні, які восени того ж року, разом з полотнами українських митців і самого Луцика, були показані у Львові на Першій виставці АНУМ.

Повернувшись із Франції, Степан підтримує тісний зв'язок зі школою О. Новаківського. Разом з іншими його учнями він виставляє свої твори у містах і містечках Галичини – в Коломиї, Станіславові, Стрию, Перемишлі та Тернополі (1930-1934), бере участь у престижній «Ретроспективній виставці українського малярства за останні ХХХ літ» у Львові (1935), одночасно багато працює як живописець і графік, друкує свої критичні мистецтвознавчі статті у донцовському «Віснику». Галицька преса славилася майстерністю його чисельних імпресіоністичних пейзажів та портретів, витриманих у гармонійній гамі яскравих соковитих барв («Коло церкви», «Сінокоси на Гуцульщині», «Святий Юр у Львові», «Гуцул у клапані», «Довбуш»). 1938 р. у Львові вийшов альбом дереворитів С. Луцика «Українські святі», виконаних за мотивами автентичних пам'яток української давнини.

У період німецької окупації Львова С. Луцик стає членом новозаснованої тут Спілки українських образотворчих мистців (СУОМ) та учасником її великих оглядових виставок в 1941 та 1942 рр. Восени 1944 р. він емігрує до Німеччини, живе у таборі для переміщених осіб у замку Нойбоєрн, розгортає активну діяльність як учасник українського мистецького руху в еміграції, член організованої тут Української спілки образотворчих мистців, експонує свої твори на виставках Спілки у Мюнхені, Регенсбурзі, Нюрнберзі. Разом з Є. Козаком і М. Дмитренком редагує журнал «Українське мистецтво» (Мюнхен, Регенсбург, 1946-1947). Малює краєвиди баварських Альп, околиці озера Хімзее, Нойбоєрна, Берхтесгадена та Міттенвальда.

У 1950 р. С. Луцик емігрує до США, осідає у м. Сент-Пол штату Міннесота. Бере активну участь у виставках українських мистців в Америці й Канаді, організованих під егідою Об'єднання мистців-українців Америки (ОМУА). Пізня творчість С. Луцика американського періоду позначена впливами неоімпресіонізму, зверненням до уроків М. Бойчука та традицій давньоукраїнського іконопису, трактованих у дусі модернізму («Женці», 1957; «Мадонна Перемоги», 1954). 1951 року відбулась його персональна виставка у Нью-Йорку.

Помер митець 28 березня 1963 р. у США. 1966 р. ОМУА влаштувало посмертну виставку його творів у Нью-Йорку. Збережені в Україні ранні малярські полотна С. Луцика є нині коштовною оздобою на усіх ювілейних виставках учнів школи О. Новаківського у Львові.

Любов ВОЛОШИН,

науковий співпрацівник Національного музею у Львові ім. А. Шептицького

ЛІТЕРАТУРА

Волошин Л. Луцик Степан [Текст] / Л. Волошин, Ю. Бірюльов // Енциклопедія Львова. – Львів, 2012. – Т. 4. – С. 238-239.

Луцик Степан [Текст] // Мистецтво України: біогр. довідник. – Київ, 1997. – С. 378.

Луцик Степан [Текст] // Художники України: енциклопед. довідник. – Київ, 2006. – Вип. 1. – С. 353.

* * *

Волошин Л. Творчі дороги Степана Луцика [Текст] / Любов Волошин // Є: Архітектура. Будівництво. Інтер'єр. Мистецтво. – 2010. – Чис. 2/3. – С. 58-59.

Гординський С. Львів. Париж. Еміграція. Спогади про Степана Луцика [Текст] / С. Гординський // Святослав Гординський про мистецтво / упоряд. Х. Береговська. – Львів, 2015. – С. 621-628.

Жеплинська О. Галерея портретів духовенства Львівської духовної семінарії святого Духа в збірці Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького [Текст] / Оксана Жеплинська // Літопис Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. – Львів, 2012. – № 9. – С. 116-121.

Мистецтво = L'Art [Текст] : історико-бібліогр. комплекс : ілюстров. мистец. журнал 1932-1936 / НАНУ, ЛННБУ ім. В. Стефаніка, Ін-т досліджень бібліот. мистец. ресурсів. – Львів, 2013. – 298 с. – Зі змісту: [Про С. Луцика]. – С. 53, 56, 89, 126, 158, 164, 167, 170, 176, 180, 186, 201, 204, 211, 219, 220, 237, 262, 277.

Новоженець Г. Образотворче мистецтво української діаспори 1940-1870 років: поліваріантність художнього досвіду [Текст] / Г. Новоженець; НАНУ, Ін-т народознавства. – Львів: Кальварія, 2015. – 280 с.: іл. – Зі змісту: [Про С. Луцика]. – С. 16, 24, 26, 28, 33, 67, 73, 74, 76, 83, 85, 87, 109, 111, 125, 144, 182, 210, 219, 250, 266.

Ріпко О. У пошуках страченого минулого: ретроспектива мистецької культури Львова ХХ ст. [Текст] / О. Ріпко. – Львів: Каменярь, 1996. – 286 с. – Зі змісту: [Про С. Луцика]. – С. 69, 84, 85, 109.

Українські мистецькі виставки у Львові (1919-1939) [Текст] : довідник : антологія мистец.-критич. думки / авт.-упоряд. Р. Яців. – Львів, 2011. – 695 с. – Зі змісту: [Про С. Луцика]. – С. 25, 28, 60, 61, 139, 152, 184, 185, 194, 210, 216, 230, 326-328, 367, 455, 469, 483, 637, 642.

5 листопада

ПРАЦЬОВИТІСТЬ І ЦІЛЬНІСТЬ ТВОРЧОЇ ВОЛІ

*До 75-річчя від дня народження
Бориса ДРОБОТЮКА (1941)*

Борис Дроботюк – ім'я вже достатньо відоме в українській графіці, знане із чисельних виставок в Україні на поза її межами. Своєю творчістю він репрезентує ту розвоюєву лінію в сучасній

львівській графіці, яка за характером образної поетики тяжіє до пісенно-ліричної, народно-фольклорної традиції. З цією традицією його пов'язує не тільки напрямок авторських зацікавлень, але й, передусім, специфічний характер його графічного почерку, в якому наївна простодушність народного малюнка своєрідно поєднується із професійною майстерністю образного метафоричного втілення.

Народився художник 5 листопада 1941 року в околицях старовинного подільського містечка Старий Вишнівець на Збаражчині. Виростав серед прекрасної природи, в народному середовищі, яке зберігало свої вироблені віками багаті національні традиції та своєрідний етнокультурний колорит. У Вишнівці, де, здається, кожен камінь нагадував про велике історичне минуле тієї землі, про походи Богдана Хмельницького, про героїчну смерть запорізького отамана Байди-Вишневецького, про шлюб у місцевій церкві Лжедмитрія з Мариною Мнішек – усі ці відлуння далекої давнини художник жадібно вбирав у себе ще малим хлопцем, і сьогодні, вже у зрілому віці, він постійно цікавиться історією рідного краю. З гордістю розповідає, що колись у його рідному Вишнівці побував Тарас Шевченко та великий французький письменник Оноре де Бальзак, а пізніше цікавились цим містечком Павло Тичина та Максим Рильський.

У Вишнівці Борис Дроботюк зустрів свого першого наставника у мистецтві – Олександра Чернецького (1902-1975), забутого і майже незнаного нині художника, що мав за собою незакінчений професійний вишкіл у Краківській академії мистецтв, проте був художником високої малярської культури, тонким обсерватором природи. Олександр Чернецький розбудив у ньому замилювання до малярства, чутливість до кольору, до барвних співвідношень у природі.

Згодом мрія стати художником привела Бориса до Вижницького художнього училища, де він у 1965-1969 роках навчався на відділі художньої обробки дерева. Тут від своїх вчителів Степана Вархоли та Анатолія Скиби перейняв характерне для митців-шестидесятників розуміння художньої форми, і в першу чергу – її декоративно-синтезуючу функцію та орієнтацію на творче переосмислення у професійному мистецтві традиційної народної культури.

Пізніше, навчаючись в 1971-1977 роках у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва, молодий художник лише розвинув ці художні принципи і збагатив їх новими творчими інтенціями.

Якщо розглянути естампні твори Б. Дроботюка у хронологічній послідовності, можна простежити в них лінію творчої еволюції митця, поступову зміну як образних, так і технічних засобів, в якій виразно позначились загальні тенденції та стилеві шукання усєї львівської графіки останніх кількох десятиліть.

Перші графічні аркуші художника, виконані в техніці лінориту, припадають ще на часи його навчання у Вижницькому училищі. Саме тоді, у 1960-х роках, лінор набуває широкої популярності серед художників. Податливість матеріалу, закладені в ньому можливості нових, популярних тоді монументальних умовно-декоративних рішень, захопили багатьох митців, незалежно від віку. У Львові, наприклад, у цій техніці пробують себе тоді навіть такі «чистої води» живописці, як Володимир Патик, Григорій Смольський, не кажучи вже про Олексу Шатківського, відомого й раніше своїми графічними зацікавленнями.

Кращі з його ранніх робіт – «Камінний хрест», «Легенда про Черемош» – яскраво ілюструють характерні прикмети раннього почерку художника, властивий йому широкий, співучий ритм ліній, нахил до узагальненого монументально-алегоричного тлумачення образів.

Поступово твори митця набувають рис, характерних для львівської графіки 60-х років, у них з'являються елементи орнаментальної стилізації, почерпнуті з арсеналу народного мистецтва. Образ мислиться художником як декоративна, ритмізована цілість на площині аркуша («Летять, ніби чайки», «Старий гуцул», «Дерево життя»).

У середині 1970-х років виконав аквареллю серію офортних натюрмортів на мотиви гуцульського народного мистецтва. Це уже зрілі, технічно вправні роботи, образність їх несе в собі вагомий етичний і естетичний зміст («Гуцульський натюрморт», «Буковинський натюрморт» та ін.).

З початком 1980-х років у творчості Б. Дроботюка настає новий етап, позначений виразною зміною стильових орієнтацій і водночас творчою зрілістю. Тепер він захоплюється новою для себе технікою літографії, яка відкриває перед ним нові виражальні можливості. Монументальні лінійно-площинні стилізації раннього періоду поступаються тепер місцем більш живописній, розповідній манері. Ускладнюються об'ємно-просторові характеристики його композицій. Рисунок фіксує конкретність життєвих подробиць та людських типів. В умовному композиційному просторі образів нерідко поєднуються тепер різночасові сюжетні ситуації. Конкретні реалії життя переплітаються із метафоричними, символічними мотивами, творючи складну значеннєву структуру його графічних образів, в яких домінує м'яка живописна краса сріблясто-білого літографського рисунка. Під рукою митця повстають в цей час такі його зрілі, завершені в образному задумі твори, як «Святковий ярмарок у Косові», «Володар Карпатських гір», «Весілля у селі Канафости», літографські портрети художника Леопольда Левицького, композитора Івана Майчика, письменника Василя Шукшина та низка інших.

Окрему цікаву сторінку у графічній творчості Б. Дроботюка становить екслібрис – мала графічна форма, яка вимагає від художника особливої здібності синтетичного образного мислення.

Жанр екслібрису останнім часом займає важливе місце в творчості митця. Екслібрис близький йому вже самою специфікою образно-графічної мови і водночас є для нього незамінним засобом швидкої реакції на навколишню дійсність. Ось чому в екслібрисах Б. Дроботюка прочитується образне відлуння бурхливих подій нашого сучасного національно-культурного життя і нової системи вартостей. Більшість його екслібрисів присвячено відомим і популярним у наші дні діячам української культури – акторам С. Максимчуку, Ф. Стригуну, Ю. Брилинському, музикантам – гурту О. Кульчицького, М. Барану, літераторам – Л. Костенко, Р. Лубківському, О. Сенатович, В. Лучуку, мистецтвознавцям – Р. Шагалу, Л. Волошин, С. Стельмашуку, художникам – Д. Паруті, І. Франку, С. Ковальчуку, громадським діячам – Н. Гнатіву, В. Вітруку, В. Яворівському, М. Маричевському, М. Косіву. Ряд своїх екслібрисів Б. Дроботюк присвячує новоствореним культурним та громадським

організаціям – Товариству української мови, Львівському Марійському товариству «Милосердя», акцентуючи на їх національно-патріотичній значимості. Саме у жанрі екслібрису, як слушно стверджує досвідчена мистецтвознавець Христина Саноцька, Борис Дроботюк «виявив своє оригінальне обдарування, кращі риси своєї творчої індивідуальності. Тонке володіння різцем, засадами композиції та вишуканим образним філософсько-забарвленим мисленням. Метафора, алегорія, символ – улюблені його виражальні прийоми знайшли своє раціональне застосування в мистецтві екслібрису. Він став нині одним із найпомітніших майстрів українського книжкового знаку, що у львівській графічній школі має виразних представників, творчість яких успішно продовжує. До плеяди відомих львівських екслібрисів належали такі митці, як М. Бутович, П. Ковжун, Я. Музика, О. Кульчицька, С. Гебус-Баранецька, М. Старовойтова, В. Курилич, М. Яців, І. Крислач і багато інших...

Останніми роками творчість Б. Дроботюка набирає нових ознак. Він все частіше трактує свої образи в сюрреалістичному дусі, вплітає елементи абстрактні, удосконалює офортну техніку, шукаючи в ній нових нюансів, переходить від виразних штрихових технік, до тонального трактування рисунка та виділення ніжної, делікатної, примхливої лінії. Ці риси його творів сприймаються свіжо та оригінально. Вони цілком сучасні за формою і одночасно не позбавлені певних натяків на національні традиції. Нині праці Б. Дроботюка в ділянці екслібрису стали відомі в багатьох країнах Європи та Америки, оскільки він був не раз учасником світових виставок екслібрисного мистецтва; не раз отримував почесні дипломи».

Праці Б. Дроботюка репрезентують сьогодні український екслібрис не тільки в Україні, але й на міжнародній арені. Він – учасник низки бієнале світового екслібрису: в Бельгії (1991, 1993), США (Нью-Йорк, 1991), Польщі (1992).

Олійне малярство – це ще одна дуже інтимна, порівняно, малознана грань мистецької музи Бориса Дроботюка. У ній в повній мірі знайшли вираз такі прикмети його творчої особистості, як щирість і безпосередність поетичного світосприймання, закоханість у

барвну, чуттєву красу життя і врешті – вроджений колористичний дар.

Якщо в естампній графіці і, особливо, в екслібрисі Б. Дроботюк виявляє потрібну для цього виду мистецтва синтетичність мислення, певний рівень узагальнення аж до символічної знаковості образу, то у своєму малярстві він дає вираз, передусім, спонтанному мистецькому переживанню, безпосередності, емоційному враженню від світу. Вроджене обдарування колориста його ніколи не підводить, і то не тільки в малярстві, але й в естампній графіці, коли він, наприклад, з великим тактом кольорує аквареллю свої офортні композиції.

Сьогодні з впевненістю можна стверджувати, що секрет творчого успіху Бориса Дроботюка полягає не тільки в мірі таланту, даного йому від Бога, але й у характері його щирою позитивного відношення до світу, до оточуючих людей, до України. Він щиро любить свій край, пишається його красою, вболіває за його долю.

Любов ВОЛОШИН,

науковий співпрацівник Національного музею у Львові ім. А. Шептицького

ЛІТЕРАТУРА

Дроботюк Б. Натхнення [Текст] : [ювілейне видання] / Б. Дроботюк. – Львів; Дубно, 2001. – 208 с. : іл. – (Бібліотечка альманаху «Український вісник» ім. В. Чорновола; кн. 8).

Борис Дроботюк: станкова графіка, екслібрис [Образотворчий матеріал] : каталог / упоряд. Р. Яців. – Львів, 1991. – 24 с. : іл.

* * *

Волошин Л. Дроботюк Борис [Текст] / Л. Волошин // Енциклопедія Львова. – Львів, 2008. – Т. 2. – С. 153.

Гелетій Я. Дроботюк Борис Іванович [Текст] / Я. Гелетій // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2008. – Т. 8. – С. 408-409.

* * *

Любов Волошин [Текст] : бібліогр. покажчик / уклад. Я. Павличко; Нац. музей у Львові ім. А. Шептицького. – Львів: Кольорове небо, 2012. – 100 с. – Із змісту: [Про Б. Дроботюка]. – № 46, 47, 72, 78, 85, 89, 125, 149, 165, 199, 258.

Волошин Л. На шляху творчих шукань [Текст] / Любов Волошин // Жовтень. – 1982. – № 3. – С. 129-130.

Волошин Л. Борис Дроботюк: творчий портрет львівського графіка [Текст] / Любов Волошин // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Львів, 2006. – Вип. 17. – С. 118-128. : іл.

Палинський В. Неспішний різець Бориса Дроботюка [Текст] / Віктор Палинський // Висок. Замок. – 2001. – 2 жовт. – С. 5.

Саноцька Х. Естампний екслібрис: майстер Борис Дроботюк [Текст] / Христина Саноцька // Палітра друку. – 1998. – № 3. – С. 78-79.

Смоляк Б. Корінний чоловік: силует художника Бориса Дроботюка [Текст] / Борис Смоляк // Просвіта. – 2000. – № 1-2. – С. 8.

Смоляк Б. Шлях кореня: інтриги до портрета художника Бориса Дроботюка [Текст] / Богдан Смоляк // Дзвін. – 2006. – № 11/12. – С. 165-166.

Яців Р. Доцільність добротворення [Текст] / Роман Яців // Дзвін. – 1991. – № 9. – С. 151-152.

8 листопада

У НЕСТРИМНОМУ ЛЕТІ ФАНТАЗІЇ

*До 95-річчя від дня народження
Михайла ДЗИНДРИ (1921-2006)*

Михайло Дзиндра народився 8 листопада 1921 р. в селі Демня, нині Миколаївського району Львівської області, в бідній родині. В дванадцятирічному віці залишився без мами і батька. Рідний брат Михайла – Євген Дзиндра, який вже на той час викладав в мистецько-промисловій школі, забрав молодшого брата до Львова.

У відомого скульптора Андрія Коверка Михайло Дзиндра протягом одного року вивчив техніку різьби. Дуже вправно різьбив кивоти, іконостаси, хрести, отримуючи за це мізерні кошти для виживання. Його іконостаси і дотепер є в селі Вовків Перемишлянського району, Сяноці (Польща) та у інших місцях.

В часи німецької окупації у Львові 1941-1944 роках навчався в мистецько-промисловій школі, у студіях відомих митців Богдана Мухіна та Івана Севери. Його перші реалістичні твори «Амур і Психея», «Апофеоз України» пізніше ввійшли в «Енциклопедію Святослава Гординського».

В 1944 році Михайло Дзиндра, не кажучи нікому ні слова, на велосипеді відправився до Братислави, де організував школу різьби

для глухонімих дітей. У 1945 р. поїхав у Німеччину, де потрапив до американського табору біженців. У цей період вступає до Мюнхенської академії мистецтв, де прагне розширити свій художній кругозір. Також стає членом спілки митців Німеччини. Створює школу-музей зі своїми роботами, одночасно звертаючись до влади штату за підтримкою. Позитивна відповідь владоможців не забарилася. Скульптора підтримали та обіцяли виділяти щорічно 10 тисяч доларів на утримання музею модерної скульптури. У цей період, здавалося б позитивний для реалізації творчого задуму митця, стається непередбачуване. Після чергового інсульту помирає дружина Михайла Дзиндри.

У 1991 році митець приїздить вже у незалежну Україну зі світлинами своїх скульптур, які презентує на виставці у Києві, а згодом і у Львові. Проживши 45 років в еміграції, він дуже скучав за Україною. І у 1992 році з твердим рішенням полишити США, купує земельну ділянку в Брюховичах, де розпочинає будівництво музею. Мислячи, що завинив перед своєю Батьківщиною багаторічною відсутністю, перевозить всі скульптурні роботи та малюнки в Україну.

У квітні 2005 року, важко хворіючи, скульптор приймає рішення подарувати приміщення, земельну ділянку і 808 скульптурних творів, які створив протягом 1968-2002 років, Львівській галереї мистецтв. Восени 2005 року урочисто відкрив свої двері величний Музей модерної скульптури Михайла Дзиндри.

Помер Михайло Дзиндра 8 вересня 2006 р. Личаківське кладовище стало місцем останнього спочинку митця. Його надгробок особливий. На ньому розміщена копія його скульптури «Фантазія віруючим». Уже помертвено 2006 року скульптор нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

Його модерна абстрактна пластика є в українському музеї сучасного мистецтва в Чикаго, у приватних колекціях США (штат Арізона та ін.), Бразилії. Також парк ім. Б. Хмельницького у Львові прикрашає збільшена копія скульптури Михайла Дзиндри «Абстрактна пластика».

Софія ДЗИНДРА,

*науковий працівник Музею модерної скульптури М. Дзиндри
Львівської національної галереї мистецтв ім. Б. Возницького*

ЛІТЕРАТУРА

Музей модерної скульптури Михайла Дзиндри [Текст] // Енциклопедія Львова. – Львів, 2012. – Т. 4. – С. 793.

Шимчук Є. Дзиндра Михайло [Текст] / Є. Шимчук // Енциклопедія Львова. – Львів, 2008. – Т. 2. – С. 69-70.

Яців Р. Дзиндра Михайло Васильович [Текст] / Р. Яців // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7. – С. 548.

* * *

Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: укр. теоретична думка ХХ ст. [Текст] : антологія. Ч. 2 / упоряд. Р. Яців. – Львів, 2012. – 832 с.: іл. – Зі змісту: [Про М. Дзиндру]. – С. 328, 337, 356.

Майстер діалогу форми і середовища [Текст] // ЛюнArt. – 2005. – № 11. – С. 2.

Новоженець Г. Образотворче мистецтво української діаспори 1940-1970 років: поліваріантність художнього досвіду [Текст] / Г. Новоженець; НАНУ, Ін-т народознавства. – Львів: Кальварія, 2015. – 280 с.: іл. – Зі змісту: [Про М. Дзиндру]. – С. 20, 28, 29, 39, 46, 59, 74, 85, 94, 127, 128, 160, 164, 166, 169, 171, 183-185, 187-190, 227, 248, 259.

Скульптура Михайла Дзиндри [Текст] / упоряд. Б. Мисюга. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. – 344 с.: іл.

Яців Р. Михайло Дзиндра для України [Текст] / Роман Яців // Образотворче мистецтво. – 2005. – № 2. – С. 84-86.

30 грудня

ПОЄДНУЮЧИ КУЛЬТУРНІ СВІТИ

*До 110-річчя від дня народження
Святослава ГОРДИНСЬКОГО (1906-1993)*

Святослав Гординський – митець енциклопедичної широти творчих зацікавлень. Він – обдарований графік, майстер станкового і монументального малярства, літературний і мистецький критик, перекладач, дослідник української культури, зокрема, образотворчого мистецтва, організатор художнього життя в Галичині та на еміграції і, врешті, – невтомний популяризатор української культури у країнах Західного світу.

Сьогодні, з перспективи часу, що відділяє нас від живого С. Гординського, мистецький доробок його все виразніше постає в

усій значимості його суспільно-культурної та творчої думки. Це спонукає знову і знову придивлятися до життя цієї видатної особистості. Ось кілька штрихів з його біографії.

Народився Святослав Гординський 30 грудня 1906 року в Коломиї у родині видатного громадського діяча та вченого, дослідника давньоукраїнської літератури Ярослава Гординського (1882-1939), дійсного члена НТШ і професора Українського таємного університету у Львові. Діти в родині Гординських виховувались у душі українського патріотизму, всі здобули блискучу європейську освіту. Святослав, закінчивши в 1924 році екстерном Академічну гімназію у Львові, студіює рисунок і малярство у Мистецькій школі Олекси Новаківського (1924-1927), яка в ті роки переживала свій розквіт як окремих факультет Української таємної політехніки.

У 1927 році Святослав Гординський виїжджає для продовження освіти до Берліна, відвідує певний час, як вільний слухач, курси рисунка у тамтешній академії мистецтв, студіює історію візантійської культури на лекціях проф. В. Залозецького в Українському науковому інституті в Берліні.

Захоплення сучасним французьким мистецтвом приводить С. Гординського в 1928 році до Парижа. Тут він півроку навчається в академії Жульєна (у класі Жана-Поля Льоранса), а згодом – у модерній академії Фернана Леже. У Парижі Гординський багато працює над собою: вдень копіює у Луврі твори раннього Ренесансу, а ввечері у бібліотеці св. Геновефи біля Сорбонського університету зачитується творами французьких поетів та мистецтвознавчими монографіями. Одночасно він з великим успіхом виставляє свої твори на паризьких виставках – у Салоні Незалежних, в Салоні Товариства французьких мистців, в Салоні мистців-декораторів в Гран Пале та на Міжнародній виставці мистецтва книги в Петі Пале. Його графіка здобуває високу оцінку іноземної критики.

У 1931 році Святослав Гординський повертається на батьківщину, де розпочинається дуже інтенсивний львівський період його творчості. Він активно долучається до організації літературно-мистецького життя передвоєнної Галичини, діяльність його зосереджується навколо заснованої ним разом з групою товаришів Асоціації незалежних українських мистців (АНУМ). Разом з

П. Ковжуном та Я. Музикою він творить ядро Асоціації, влаштовує та рецензує її чисельні виставки у Львові, працює як автор і співредактор друкованого органу АНУМу – часопису «Мистецтво» (1932-1937) та літературно-мистецького двотижневика «Назустріч» (1934-1939). Поступово в галицькій художній критиці 1920-1930-х років С. Гординський завойовує високий авторитет і популярність. Поряд з визначними мистецькими критиками М. Драганом, П. Ковжуном, М. Осінчуком, К. Федорович-Малицькою він виступає як один з найталановитіших поборників нових, авангардових творчих тенденцій в українському мистецтві міжвоєнного двадцятиліття. В цей період Гординський особливо інтенсивно працює у книжковій та ужитковій графіці: проектує книжкові обкладинки, екслібриси, плакати, промислову рекламу, сценографію. Твори його користуються успіхом на виставках української графіки у Львові (1932), Берліні (1933), Римі (1938).

Як поет Святослав Гординський дебютує у Львові збіркою «Барви і лінії» (1933). Згодом виходять його поетичні збірки «Слова на каменях» (1937), «Вітер над полями» та поема «Сновидів» (1938). Поряд з Богданом-Ігорем Антоничем та Богданом Кравцівим він увійшов до трійки провідних поетів передвоєнного Львова.

Війна перервала активну творчу працю. Рятуючись від більшовицьких репресій, С. Гординський емігрує спочатку до Німеччини, осідає в Мюнхені, який у повоєнні роки став значним осередком української культури. Гординський бере активну участь в організації мюнхенської Спілки УОМ, разом з іншими українськими діячами влаштовує тут низку виставок, дні української культури та два випуски мистецького альманаху «Українське мистецтво».

У 1947 році С. Гординський емігрує до США, замешкує у м. Верона, штат Нью-Джерсі. Тут продовжує активну творчу працю. У 1955 році він – один із засновників Об'єднання мистців українців Америки (ОМУА), організації, що сконсолідувала у своїх рядах всі українські творчі сили на еміграції. В 1955-1963 роках С. Гординський є головою ОМУА, організатором чисельних виставок цього об'єднання та автором низки монографій про творчість українських митців: Т. Шевченка, М. Глуценка, Ю. Крука, А. Павлося, М. Мухіна (1947), В. Цимбала (1971), П. Андрусіва (1981), І. Мазепу (1983), про

українську ікону XII-XVIII століть (1973) та численних мистецтвознавчих статей в часописах «Сучасність», «Нові дні» та інших.

Будучи живим мостом між українським і західним культурним світом, Гординський бере участь у багатьох мистецьких виставках в Європі, співпрацює з кількома редакціями західних енциклопедій, популяризує українське мистецтво та культуру в різних закордонних періодичних виданнях.

Останній період творчості С. Гординського позначений, передусім, його плідною працею у сфері сучасного сакрального мистецтва. Він оформив близько 30 церков в Америці, Європі та Австралії, в тому числі п'ять кафедральних соборів – два у Вінніпезі, Римі, Мюнхені та Мельбурні. Оздоблений його мозаїками храм св. Софії у Римі (архітектор Лучіо ді Стефано) належить до числа найчарівніших архітектурно-мистецьких пам'яток «вічного міста». Монументальні церковні розписи, ікони та мозаїки Гординського, витримані в традиціях давньої візантійсько-руської іконописної школи, створили своєрідний національний стиль оформлення українських храмів за кордоном, стали знаком української ідентичності у західному світі.

Надзвичайно плідною була в Америці діяльність С. Гординського як перекладача та дослідника української літератури. Кілька його цікавих наукових публікацій обґрунтовують українське походження «Слова о полку Ігоревім». Гординському належить переспів «Слова» сучасною українською мовою, а також переклад його німецькою. 1961 року у Нью-Йорку вийшла друком антологія «Поети Заходу», до якої увійшли 60 перекладів С. Гординського з семи мов – шедеврів світової поезії. В 1970 році він перекладає з російської поему К. Рилєєва «Войнаровський». А 1973 року у Мюнхені вийшов друком його переклад зі старофранцузької творів Франсуа Війона.

Помер Святослав Гординський 8 травня 1993 року у США, заповівши у дар Національному музею у Львові частину своєї бібліотеки (близько 4 тис. примірників) та архів. Творчість цього визначного сина України є коштовним надбанням нашої національної культури.

*Любов ВОЛОШИН,
науковий співпрацівник Національного музею у Львові ім. А. Шептицького*

ЛІТЕРАТУРА

Гординський С. АНУМ [Текст] : [спогади про Асоціацію незалежних українських мистців у Львові] / С. Гординський // Мистецтво = L'Art: історико-бібліогр. комплекс: ілюстров. мистец. журнал 1932-1936 / НАНУ, ЛННБУ ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліот. мистец. ресурсів. – Львів, 2013. – С. 49-76.

* * *

Білокінь С. Гординський Ярослав Святославович [Текст] / С. Білокінь // Енциклопедія історії України. – Київ, 2004. – Т. 2. – С. 161-162.

Гординський Святослав [Текст] // Художники України: енциклопед. довідник. – Київ, 2006. – Вип. 1. – С. 176-177.

Ільницький М. Гординський Святослав [Текст] // М. Ільницький // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 6. – С. 238-239.

Яців Р. Гординський Святослав [Текст] / Р. Яців // Енциклопедія Львова. – Львів, 2007. – Т. 1. – С. 551-552.

* * *

Береговська Х. Монументальне мистецтво Святослава Гординського [Текст] / Христина Береговська // Образотворче мистецтво. – 2013. – № 4. – С. 23-25.

Волошин Л. Рання графіка Святослава Гординського 1920-1930 [Текст] / Л. Волошин. – Львів: Афіша, 2007. – 188 с. : іл.

Святослав Гординський [Текст] // Книга творчості українських мистців поза Батьківщиною. – Філадельфія, 1981. – С. 116-117.

Святослав Гординський про мистецтво / упоряд. Х. Береговська; Львів. нац. галерея мистецтв ім. Б. Возницького. – Львів: Априорі, 2015. – 1024 с.

Мистецтво = L'Art [Текст] : ілюстров. мистец. журнал 1932-1936 / НАНУ, ЛННБУ ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліот. мистец. ресурсів. – Львів, 2013. – 298 с. – Із змісту: [Про С. Гординського]. – С. 7-11, 15, 16, 81, 83, 88, 91, 96, 101, 103-105, 109, 116, 118, 123, 128, 136, 141, 142, 150, 156, 163, 166, 169, 171-177, 179, 180, 197, 210, 222, 228, 235, 236, 239, 242, 248, 250, 254, 262, 269, 273-276.

МЕТОДИЧНА СТОРІНКА

З метою популяризації творчості Лесі Українки та Івана Франка, вшанування їхньої пам'яті пропонуємо літературно-музичні композиції та виставки-портрети.

ХОТІЛА Б Я ПІСНЕЮ СТАТИ...

ВИСТАВКА-ПОРТРЕТ ДО 145-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

*Бо кожне слово
Із її скарбниць –
То зброя правди,
Їй лиш вічно жити.
Вона прийшла на землю
З громовиць,
Щоб між людьми
Назавжди залишитись.*
Дмитро Луценко

I розділ. «Безсмертна Леся Українка»
(сторінками життя і творчості)

*На шлях я вийшла ранньою весною
І тихий спів несмілий заспівала...*
Леся Українка

II розділ. «Подорож у світ Лесиних пісень»
(використання творів К. Стеценка, Д. Січинського, Я. Степового, Б. Фільца, В. Квасневського, М. Лисенка, Ф. Надененка, Г. Майбороди, Л. Дичко, М. Дремлюги, О. Білаша та ін.).

«ДУМИ І МРІЇ»

ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНА КОМПОЗИЦІЯ

Святково прикрашена зала, на сцені – портрет Лесі Українки, біла портрета – квіти; екран, мультимедійний проектор.

Звучить уривок з «Другої рапсодії» М. Лисенка

1-й ведучий

Читає вірш «Напровесні»

*Не дивуйтесь, що квітом прекрасним
Розцвілася дівчина несміла, –
Так під промінням сонечка ясним*

Розцвітає первісточка біла [...]

2-й ведучий

*Якби мені дістати струн живих,
Якби той хист мені, щоб грати на них,
Потужну пісню я б на струнах грала,
Нехай би скарби всі вона збирала [...]*

Звучить уривок з «Фантазії» ре мінор В.-А. Моцарта

Головний ведучий

Говорить на тлі музики

Лариса Петрівна Косач – Леся Українка – за висловом Івана Яковича Франка, «чи не наймужніший поет на всю Україну».

Народилася 25 лютого 1871 року, відійшла у вічність – 19 липня 1913 року. Між цими двома датами – 42 роки короткого, але винятково мужнього життя.

Леся Українка являє собою феномен людської стійкості і непоборного духу особистості з високими помислами і життєвими ідеалами, з безмірною любов'ю до свого народу. Хвороблива за здоров'ям, Леся була щедро обдарована від природи мистецьким хистом. Крім виняткових поетичних здібностей, таланту до малювання, до вивчення мов, вона вільно почувала себе і в стихії музики, і, навіть, певний час вагалася – чи не присвятити їй себе цілком.

Музика увійшла в життя Лесі у дитинстві, коли батьки купили для неї фортепіано і вона почала вчитися на ньому грати. Першим її педагогом була дружина Миколи Віталійовича Лисенка. Відтоді музика супроводжувала все її подальше життя, органічно поєднуючись із поетичною творчістю. Про це свідчать вірші поетеси, а також її листування. Сьогодні звучатимуть поезія Лесі Українки, фрагменти з її листів і музичні твори, які колись любила грати вона сама.

1-й ведучий

Леся Косач по-справжньому взялася за літературну творчість у 13-річному віці. Тоді ж вперше, за сприянням Івана Франка, вийшли в світ у львівському журналі «Зоря» її окремі поезії з підписом Леся Українка (тобто Леся з України). Згодом, у 1893 році, Іван Франко зрадагував перший авторський збірник Лесі Українки «На крилах пісень», який також був надрукований у Львові.

Вольова, мужня вдача поетеси визначається у поетичних рядках:

*Так! Я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть думи сумні!*

2-й ведучий

У пам'яті поколінь Леся Українка залишається поетесою і філософом, драматургом і публіцистом, знавцем народної творчості, мислителем і

музикантом – особистістю універсального таланту, енциклопедичних знань європейського рівня, величною постаттю в українській культурі, будителем українських душ поруч із Шевченком та Франком.

Поетеса промовляє до нас устами своєї Мавки:

Я жива! Я буду вічно жити!

Я в серці маю те, що не вмирає.

Головний ведучий

Фрагменти з листів до матері Олени Петрівни Косач (Олени Пчілки)

18 липня 1889 року, Одеса

[...] Дякую тобі за ноти. Сьогодні я їх грала. Грала «Матроську пісню» [Р.Шумана], але не дуже добре, бо фортепіано поганеньке і я до нього не звикла...

15 лютого 1890 року, Київ

[...] P.S. «Sonate pathétique» есть, лежить передо мною на столі... [Соната «Патетична» Л. Бетховена]

1 березня 1890 року, Київ

[...] Завтра або позавтраму приїде сюди Наталчине фортепіано, то я матиму змогу випробувати усі нові п'єси. Коли ти проти сього нічого не маєш, то от я тобі спишу ті ноти, що я хотіла би купити: Бетховен – «Аделаїда», Шопен – «Жалібний марш», «Колискова», «Бажання», Россіні – «Пресвята стояла мати» («Stabat Mater»), «Уріель Акоста» Інтродукція, Гайдн – «Сім слів», Мендельсон – «Сон літньої ночі», Вагнер – «Вечірня зоря»...

Звучить уривок з твору Р. Вагнера «Вечірня зоря»

3-й ведучий

Читає Сонет «Si» (Settina)

Сім струн я торкаю, струна по струні,

Нехай мої струни лунають,

Нехай мої співи літають

По рідній коханій моїй стороні [...]

Звучить уривок з вокального твору «Аделаїда» Л. Бетховена

2-й ведучий

Читає вірш «До мого фортепіано» (Елегія)

Мій давній друже! мушу я з тобою

Розстатися надовго... Жаль мені!

З тобою звикла я ділитися журбою.

Вповідувать думки веселі і сумні [...]

Звучить «Прощання з фортепіано» Л. Бетховена

1-й ведучий

Читає фрагменти з листів до брата Михайла Косача

30 травня 1890 року, Колодяжне

[...] Одна тільки й потіха серед копи лих, що я на фортепіано немов трохи краще стала грати (се вже, бачиш, мені так здається), але зато довго не можна грати, бо не всижу. От зовсім я тепер «немов птах над моря водами»...

Читає вірш «До музи»

Прилинь до мене, чарівнице мила,

І запалай зорею надо мною.

Нехай на мене промінь твій впаде [...]

[...] Попроси тільки п. Максима, як побачиш його, щоб він переписав для мене переклад віршів «Und wüsstens die Blumen, die kleinen, wie tief verwundet mein Herz» («І коли б знали ці маленькі квіти, як глибоко поранено моє серце») і прислав би його мені, бо сей вірш мені доконче потрібний, – есть музика Мендельсона на сі слова, так мені потрібний український переклад...

Звучить твір «На крилах пісень» Ф. Мендельсона для скрипки та фортепіано

1-й ведучий

25 лютого 1891 року, Відень

[...] Він [один знайомий] завзятий вагнерист і позавчора приніс мені цілого «Лоенгріна» – се вже ad majorem artis gloriam (для більшої слави мистецтва). Досить того, що в нашій хатині завівся якийсь salon artistique, ба навіть я взяла собі на місяць піаніно, і всі співають щодня щось такого, а я проваджу їм на фортепіано...

Звучить музичний уривок з опери «Лоенгрін» Р. Вагнера

2-й ведучий

3 листів до дядька М. П. Драгоманова

18 грудня 1890 року, Луцьк

[...] от мене дехто з товаришів корить, що нема в моїх віршах міцної тенденції, що бракує громадських тем, що в мене тільки образи та форма то ще так-сяк, а решта... Себто я мислю, що нікуди моя поезія не судна. Ба, що ж робить, хоч і так! [...] Дехто теж нарікав, що я ховаюсь від «народних» тем і складу мови народної, лізу в літературщину та «інтелігентствую», але тут, певне, вся біда в тому, що я інакше розумію слова «народність», «літературність» та «інтелігенція», ніж їх розуміють мої критики...

Скрізь плач, і стогін, і ридання,

Несмілі поклики, слабі,

На долю марні нарікання

І чола, схилені в журбі [...]

[...] От не знаю, чи дадуть-то мені німці писати в клініці, – певне, не дадуть. Буде шкода, бо тоді не стане моєї найпершої розваги. Ще теж мені буде жаль немалий, що не чутиму довго ніякої музики і сама не гратиму, се для мене покута чиста. Мені часом здається, що з мене вийшов би далеко кращий музикант, ніж поет, та тільки біда, що «натура утяла мені кепський жарт»...

Звучить твір «Без тебе, Олесю» М. Лисенка

Головний ведучий

3 листів до дядька М. П. Драгоманова

18 грудні 1890 року, Луцьк

[...] Я таки не можу не дивитись на народну поезію «літературним» поглядом, і, може, через те я так люблю наші ліричні пісні. [...] Мені завжди

здається, що коли де можна добачити вдачу народу, то се скоріше в ліричних піснях та в коломийках. ... [...] оце хотіла спитати: чи не вкажете мені яких творів про методи етнографічні а власне про способи записування народних пісень? Ся річ мене дуже займає, мотивів народних я знаю силу, пробую записувати [...]; записує сама без теорії, та не знаю, чи буде з того пуття...

Звучить уривок з п'єси «Баркарола» П. Чайковського

Головний ведучий

Говорить на тлі музики

2 січня 1982 року, Колодяжне. До тітки Л. М. Драгоманової (по смерті дядька)

[...] Сьогодні [...] я знайшла баркаролу Чайковського (дядько любив сю п'єсу і двічі казав мені грати її для нього), я сіла грати її, се другий раз після довгого перериву, але перший раз з мого грання зовсім нічого не вийшло. Я грала, і здавалося мені, що він сидить десь за мною і слухає...

На сцені з'являються 1-й та 2-й ведучі

1-й ведучий

Читає Сонет «Fa»

Фантазіє! ти сило чарівна,

Що збудувала світ в порожньому просторі.

Вложила почуття в байдужий промінь зорі.

Що будиш мертвих з вічного їх сна [...]

2-й ведучий

Читає Сонет «La» (Nocturno)

Легідні веснянії ночі зористі!

Куди ви од нас полинули?

Пісні соловейкові дзвінко-сріблесті!

Невже ви замовкли, минули? [...]

1-й ведучий

3 листів до письменниці О. Кобилянської

29/30 травня 1899 року, Берлін

[...] Не робіть собі такої великої ілюзії з моєї «широкої освіти». Запевне менш знаю, ніж Ви, бо навіть жадних шкіл не покінчала і взагалі систематично вчилася тільки до 14 років, а потім пішла «на власний хліб», себто вчилася тільки того, що мені подобалось, а читала все [...] без жадної заборони. Правда, коректив був в особі моєї матері та в листах дядька Драгоманова, якого вважаю своїм вчителем, бо дуже багато завдячую йому в моїх поглядах на науку, релігію, громадське життя і т. п. ...

2-й ведучий

3 листів до О. Кобилянської

21 липня / 4 серпня 1899 року, Гадяч, хутір Зелений Гай

[...] Се справжнє щастя, люба товаришко, що ми хутко побачимось! Тільки я в Києві не буду, бо все одно по з'їздах та виставах мені не ходити, а сидіти дома тут ліпше, ніж в Києві.

[...] Я не буду наганяти на Вас сум, бо я в житті більша оптимістка, ніж в своїй літературі. [...] Будемо човном плавати і просто руками, коли вмієте; будемо читати, розмовляти, я буду Вам грати Шумана і Шопена, яких Ви, здається, дуже любите, окрім того, українських пісень масу у власній транскрипції, вільній від контрапункту і всякої теорії. Мої сестри (їх у мене три) покажуть Вам всю околицю, побачите вже таку Україну, що «українішою» й нема. ... До побачення! Стискаю Вашу руку. Леся Українка

Звучить уривок з «Експромт-фантазії» Ф. Шопена

Головний ведучий

3 листів до О. Кобилянської

16/17 жовтня 1899 року, Київ

[...] Здумайте, до чого мало було часу – я тільки вчора вперше могла заграти як годиться! Хоч фортепіано вже з тиждень як привезено. Правда, раз серед найгарячішої роботи вирвалася і заграла Вашу наймилішу «Любовну поему» Гріга [...]

[...] А пророс, я не забула про «Бретонську легенду» Сесіль Шамінад і просила її у пані Лисенкової... Ваша Л. Косач

13 березня 1900 року, Київ

3 Новим роком, з новим щастям!

Запізнений привіт, але ж від того він не менш щирий.

[...] не можемо витримати, аби десь до театру або до концерту не піти, бо таки ж годі витримати, коли такі боги музики приїздять, як наприклад, піаніст Рейзенауер, котрого я перед тижнем чула. Чи Ви його чули коли? Як ні, то можете жалувати. Досі я цілком не розуміла і не любила Моцарта (окрім «Реквієму»), а тепер пізнала його в новомі світлі і вже люблю. Навіть з Лістом погодилася, хоч не цілком ще, [...] Шопена, на мою думку, піаністка Єсіпова не гірше, а може й краще грає, але щодо класиків, то Рейзенауер справжня сила! [...]

А тепер – будьте здорові! Як бачите, і мої листи мають кінець. Напишіть мені хутко, то ще отримаю. Пишіть, що думаєте, так найцікавіше, тому не ставлю жадних запитань.

Щире стискання! Ваша Леся К.

Звучить уривок з циклу «Віденський карнавал» Р. Шумана

1-й ведучий

3 листів до сестри Ольги Косач

28 листопада 1899 року, Київ

[...] Скажу тобі ще одно (се вже зовсім а parte), що мені робота, як і музика, служить часом замість – горчишника (морального, звісно). Так, наприклад, з місяць тому назад, як би не моє невсипуше, справді нелюдське писання, перериване часом сонатами там ноктюрнами, то, може б, я була знов дійшла до загострення хвороби, такі були обставини.

Як я люблю оці години пра

*Коли усе навколо затиха
Під владою чаруючої ночі [...]*

2-й ведучий

3 листів до сестри Ольги Косач

Осінь 1902 року, Сан-Ремо

[...] Хвалю тебе, Лілея моя славною, що ти не ставиш всього на карту для любові [...] Мені дивно взагалі, як то можна міряти чужу любов – хто був в чужій душі? [...]

На мою думку, в кожному почутті є ще щось недослідиме, щось, чого я не знаю, і то, власне, теє «щось» дає барву цілому почуттю [...]

Любов абсолютної справедливості не знає, але в тім її вища справедливість. В світі стільки несправедливо-прикрого, що якби не було несправедливо-лагідного, то зовсім не варто було б жити. Не від нас залежить поправити більшу половину всесвітньої несправедливості безпосередньо, будем же поправляти її іншою несправедливістю – любов'ю.

(читає вірш «Давня весна»)

**Була весна весела, щедра, мила.
Промінням грала, сипала квітки.
Вона летіла хутко, мов стокрила,
За нею вслід співучій пташці! [...]**

Звучить твір «Люблю тебе» Едварда Гріга

Головний ведучий

3 листів до письменника М. Павлика

16 жовтня 1898 року, Київ

[...] Тепер я досить здорова, так що, може, й операцію вдасться зробити, – на сьому тим часом кінчаються мої «мрії про особисте щастя» ... Леся Українка 15 лютого 1902 року, Сан-Ремо (Італія)

[...] Власне, найтрудніше «зважити» не писати віршів, бо то не робота, а так собі хвиливі імпровізації, певна форма нападів божевілля, за які людина здебільшого ручитись не може і взагалі ж я вмисне, з виразним заміром, ніколи не віршую, – як не йдуть вірші самі на думку, то я їх ніколи не кличу, хоч би й рік цілий, – обійдеться. [...] Тим часом не падайте духом, ще наше не загинуло! Міцно і щиро стискаю Вашу руку [...] Леся Українка

3 листів до сестри Ольги Косач

13 березня 1900 року, Тарту

[...] Сьогодні вже виїжджаю звідси, думала було вчора, та Шура вмовила мене зостатись на сьогоднішній день. Сьогодні велике лютеранське свято Bussetag (День покути) і в церкві лютеранській буде великий релігійний концерт на органі з акомпанементом оркестру, гратимуть Баха, Генделя і т. і., я такого не чула ще і взагалі дуже люблю орган.

Звучить фрагмент з Фантазії ре-мінор Й. Баха

[...] Несподівано попала я тут на роковини Шевченка в чисто студентську компанію і в таку ж обстановку. Було три реферати, один з них доволі цікавий,

читались вірші, співались пісні і ув'язались до мене, щоб я вірші свої читала (принесли мою книжку), я прочитала зо три, а мені наговорили компліментів немов за тридцять, признатись [...] ніяково бути в ролі «знаменитой иностранки». Твоя Леся

(читає вірш «На роковини Шевченка»)

**Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.
Та минав ти наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелogi [...]**

Тихенько звучить мелодія пісні «Думи мої» у виконанні на сопілках, на цьому тлі ведучий продовжує читати вірш. Після закінчення вірша мелодія звучить голосно.

Звучить фрагмент з «Другої рапсодії» М. Лисенка

3-й ведучий

3 листа до Л. Старицької-Черняхівської

Червень 1912 року, Кутаїсі (Грузія)

[...] Здоров'я у мене тепер таке тонке, що навіть за таку періодичність роботи, як Ви визначасте, я ручатись не можу, бо от, наприклад, від Різдва до Великодня сього року я абсолютно не могла писати, [...] та я тоді тільки можу боротись (чи скоріше забувати про боротьбу) з виснаженням, високою температурою і іншими пригнітаючими інтелект симптомами, коли мене попросту гальванізує якась idee fixe, якась непереможна сила. Юрба образів не дає мені спати по ночах, мучить, як нова недуга, – отоді вже приходить демон, лютіший над всі недуги, і наказує мені писати, а потім я знову лежу розслаблена, як порожня торбина. Отак я писала «Лісову пісню» і все, що писала остатнього року...

(читає вірш «Eppur ti tradiro»)

**Тебе я, може зраджу. В ту годину,
як таємницею весь світ укріє мла,
приникне геній з поглядом огнистим
і з поцілунком до мого чола [...]**

Фонограма співу пташок. На цьому тлі молодша учасниця читає вірш «Веснянка»

**Як яснє сонце
закине свій промінь ясний
до тебе в віконце,
озвись на привіт весняний.
Олесю, серденько,
співай веселенько.
Весняного ранку
співай, моя любо, веснянку [...]**

*Звучить на сопілках в'язанка мелодій із записів Лесі Українки
Сценка Мавки і Лукаша з драми-феєрії «Лісова пісня»
(Лукаш награв на сопілці. З'являється Мавка і звертається до Лукаша)*

Мавка

***Твоя сопілка має кращу мову
Заграй мені, а я поколишуся.***

(Лукаш грає на сопілці мелодію, Мавка танцює).

Мавка

***Як солодко грає, як глибоко крає,
розтинає білі груди, серденько виймає!***

(Лукаш перестає грати)

Лукаш

Ти плачеш, дівчино?

Мавка

Хіба я плачу? *(Проводить рукою по очах)*

А справді... Ні-бо! то роса вечірня... *(виходить зі сцени)*

Знову звучать мелодії із записів Лесі Українки

Головний ведучий

Фрагменти з останніх листів до матері Олени Петрівни Косач

12 березня 1898 року, Ялта

[...] Що правда, мамо, то правда, – «олімпійство» не лежить в моїй натурі і трудно часом буває витримувати олімпійський спокій, але, по правді кажу, тепер у мене скоріш завзятий ніж кислий настрої, – се вже, може, й не зовсім нормально, але мені здається, що я маю перед собою якусь велику битву, з якої вийду переможцем або зовсім не вийду. Коли у мене справді є талант, то він не загине – то не талант, що помирає від хвороби! Нехай і заважають мені сі лиха, але зате, хто знає, чи не кують вони мені такої зброї, якої нема в інших, здорових людей. «Коли назвуть найтяжчі страждання, тоді і моє назвуть», – сказав Гейне, і я скажу за ним...

2 січня 1912 року, Цулукидзе (Грузія)

[...] Мені здається, що я просто згадала наші ліси та затужила за ними. А то що я й здавна тую мавку «в умі держала», ще аж із того часу, як ти в Жабериці мені щось про мавок розказувала, як ми йшли якимсь лісом з маленькими, але дуже рясними деревами. Потім я в Колодяжному в місячну ніч бігала самотою в ліс (ви того ніхто не знали) і там ждала, щоб мені привиділася мавка. І над Нечічним вона мені мріла, як ми там ночували – пам'ятаєш! – у дядька Лева Скулинського [...]. Видно, вже треба було мені її колись написати, а тепер чомусь прийшов «слухний час» – я й сама не збагну чому. Зачарував мене сей образ на весь вік.

12 березня 1913 року, Хельван (Єгипет)

[...] Вигляд мій, либонь, мало змінився [...], але десь всередині щось ослабло: не можу довго писати, томлюсь навіть від інтенсивного думання [...]. Ні, се такі мене минулий рік підбив, може, почасти і ті драми, що я

понаписувала, я таки їх несамовито писала, – для них, воно, либонь, краще було, а для мене навряд. Ну, та як то через них, то ще нічого, все-таки «произведения», – адже часто жінки через дітей здоров'я втрачають і не жалують про те, а се ж теж «діти», інших же я не маю...

[...] Якесь у мене роздвоєне почуття щодо сеї поеми – я б і хотіла бачити її на сцені, і боюся, не «провалу» боюся, а переімени мрії в бутафорію [...]. Ну, та се ж вічна трагедія авторів...

***Мріє, не зрадь! Я так довго до тебе тужила,
Стільки безрадісних днів, стільки безсонних ночей.
А тепер я в тебе остатню надію вложила.
О, не згасни, ти, світло безсонних очей! [...]***

*Звучить фрагмент з «Патетичної сонати» Л. Бетховена
(З'являється Мавка)*

Мавка

О, не журися за тіло!

***Ясним вогнем засвітилось воно,
чистим, палючим, як добре вино,
вільними іскрами вгору злетіло.***

Легкий, пухкий попільець

***ляже, вернувшись, в рідну землю,
вкупі з водою там зростить вербицю, –
стане початком тоді мій кінець! [...]***

***Звучить «Лісова пісня», слова М. Кулика, музика І. Кириліної
Світанок відбився від чистого плеса.***

Втонув у очах у маленької Лесі,

І з того світанку вродилася Мавка... [...]

За основу сценарію узято ліричну поезію Лесі Українки, а також фрагменти з її особистих листів (із деякими скороченнями та вилученнями). Як музичні ілюстрації у концерті звучали вибрані улюблені музичні твори поетеси, про які згадується в її літературних творах та особистих листах.

Літературно-музичну композицію бажано доповнити презентацією світлин поетеси, її родини та друзів, пейзажів околиць села Колодяжного тощо.

***Наталія ЮЗІЮК,
старший викладач кафедри музичного мистецтва
ЛНМА ім. М. Лисенка***

ТВОЇМ БУДУЩИМ ДУШУ Я ТРИВОЖУ...

ВИСТАВКА-ПОРТРЕТ ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ФРАНКА

*Я поборов себе, з корінням вирвав з серця
Усі ілюзії, всі грішні почуття,
Надії, що колись вільніше ще дихнется,
Що доля ще й мені всміхнеться,
Що блиснуть і мені ще радощі життя.*

I розділ. Спадщина Каменяра – неоціненне надбання духовної культури
(життєвий та творчий шлях)

*Пісні ті стали красою єдиною
Бідного мого, тяжкого життя...*
І.Франко

II розділ. Музична Франкіана

(використання творів композиторів О. Нижанківського, М. Лисенка, Д. Січинського, А. Кос-Анатольського, С. Людкевича, В. Камінського, Л. Дичко, К. Данькевича, Г. Майбороди, І. Майчика, С. Стельмащука, Р. Сов'яка, К. Домінченка та ін.)

«ОЙ ЗАЦВІЛА ЧЕРЕМШИНА ЗРІСНА»

ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНА КОМПОЗИЦІЯ

Ведучий

Цього року світова громадськість святкує 160 років від дня народження генія українського народу – Івана Яковича Франка, який проголосив:

*Я син народу, що вгору йде,
Хоч був запертий в льох...*

Іван Франко як поет і як людина – явище виняткове. Він – як Мойсей українського народу, який кожен день, кожну хвилину думав про його майбутнє, возвеличуючи його з надією, що з часом він посяде достойне місце «в народів вільнім колі».

Іван Франко, син простого коваля з села Нагуєвичі, досягнув вершин світової літератури. Будучи істинно народним письменником, він, як і Тарас Шевченко, втілює у своїй творчості розум і талант рідного народу.

1-й ведучий

*Благословенна будь поміж жонами,
Одрадо душ і сонце благовісне,
Почата в захваті, окроплена сльозами,*

*О, раю мій, моя ти муко, Пісне.
Твій подих всі серця людські рівняє.
Твій поцілуй всі душі благородить
І сльози на алмаз перемінє.*

2-й ведучий

*Царице, ти найнижчого з між люду
Підносиш до вершин свого трону
І до глибин терпіння, сліз і блуду
Ведеш і тих, що двигають корону.
І дотик твій із терня родить рожі,
І по серцях, мов чар солодкий, ходить,
І будить, молодить і оп'яняє.*

Звучить солоспів «Під твою милість» з циклу «Canti spirituali», музика І. Соневицького

Ведучий

Якщо Тарас Шевченко був основоположником нової української літератури, то Іван Франко – його послідовником і продовжувачем. Шевченко був поетом, прозаїком, художником. Сфера діяльності Франка – неосяжна: він – поет, прозаїк, драматург, критик, перекладач, публіцист, учений, що працював у таких сферах, як літературознавство, мистецтвознавство, фольклористика, етнографія, орієнталістика, соціологія, філософія, економіка, історія.

Іван Франко так характеризував Тараса Шевченка: «Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком – і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком – і вказав нові світлі й вільні шляхи професорам і книжним вченим». Майже те саме можна сказати і про самого І. Франка.

2-й ведучий

*Зеленійся, рідне поле,
Українська ниво!
Підоймися, колосися,
Достигай щасливо!
І щоб всяке добре сім'я
Ти повік плекала,
І щоб світу добра служба
З твого плоду стала!*

Звучить «Интермеццо» Н. Нижанківського для фортепіано

Ведучий

Представник поневоленого народу, письменник був справжньою енциклопедією знань, і за свої шістдесят років життя та сорок років літературної діяльності збагатив цілі галузі суспільних і гуманітарних наук. У своїй науковій і літературній діяльності він також був правдивим виразником надій і сподівань свого народу.

1-й ведучий

*Дивувалась зима,
Чом се тають сніги.
Чом леди присли всі
На широкій ріці?
Дивувалась зима,
Чом так слабне вона
Де той легіт бересь
Що теплом пронима?
Дивувалась зима,
Як се скріпла земля
Наливаєсь теплом,
Оживає щодня?*

2-й ведучий

*Дивувалась зима,
Як посміли над сніг
Проклюнутись квітки
Запахуці, дрібні?
І дунула на них
Вітром з уст ледяних,
І пластом почала
Сніг метати на них.
Похилились квітки,
Посумніли, замклись;
Шура-бура пройшла –
Вони знов піднялись.
І найдужче над тим
Дивувалась зима.
Що на цвіт той дрібний
В неї сили нема.*

Звучить солоспів «Як почувеш вночі» на слова І. Франка, музика Д. Січинського

1-й ведучий

*Зелений явір, зелений явір,
Ще зеленіша ива;
Ой між усіма дівчатоньками
Лиш одна мені мила.
Червона рожка, червона рожка
Над усі квіти гожка;
Не бачу рожі, не бачу рожі
Лиш її личка гожі.*

2-й ведучий

*Золоті зорі в небеснім морі
Моргають серед ночі,*

*Та над всі зорі внизу і вгорі –
Її чорнії очі.
Голосні дзвони, срібнії тони.
Слух у них потопає,
Та її голос – пшеничний колос,
Аж за серце хапає.
Широке море, велике море.
Що й кінця не видати,
Та в моїм серці ще більше горе:
Я навек її втратив.*

Звучить «Романс» М. Калачевського для фортепіано

Ведучий

Відомо, що музика увійшла в життя Івана Франка через народну пісню Чудовим знавцем народних пісень була мати поета, від якої він, ще малим почав їх записувати.

1-й ведучий

*Пісне, моя ти сердечна дружино,
Серця відрадо в дні горя і сліз,
З хати вітця, як єдинеє віно,
К тобі любов у життя я приніс.
Тямлю як нині: малим ще хлопчиною
В мамині пісні заслухувавсь я.
Пісні ті стали красою єдиною
Бідного мого, тяжкого життя [...]*

Звучить народна пісня «Ой зацвіла черемшина зрісна» в обробці Є. Козака, з циклу «Улюблені пісні Івана Франка»

Ведучий

Патріарх української музики, сучасник поета і його молодший товариш, Станіслав Людкевич згадував: «Франко любив народну музику, пісню. Любив з властивою йому пристрасністю. Він не був музикантом, але умів глибоко почувати аромат народної музики, виявляти надзвичайно тонко розуміння мелодії, умів відшукати в ній душу».

Іван Якович зауважував: «Тільки така пісня, яка, мов цариця, піднімає найнижчого з народу до гордих висот, а царів у короні зводить до низів страждання і нужди, яка всі серця вирівнює, всі душі облагороджує і сльози в алмази перетворює – заслуговує на визнання».

1-й ведучий

*Як не бачу тебе,
Кожна хвиля – тяга безконечна;
Як побачу тебе,
Відновляється рана сердечна.
Як не бачу тебе,*

*То довкола і зимно, і темно;
Як побачу тебе,
Запече щось у серці страшенно.*

2-й ведучий

*Щоб побачить тебе,
Мов несуть мене ангельські руки;
Як побачу тебе,
Геть мов гонять пекельні муки.
Ні без тебе нема.
Ні близ тебе, спокою, мій світе!
І земля не прийма.
Ох, і небо навіки закрите.*

Звучить солоспів «Ой ти, дівчино» на слова І. Франка, музика А. Кос-Анатольського

1-й ведучий

*Твої очі як те море
Супокійне, світляне:
Серця мого давне горе,
Мов пилінка, в них тоне!
Твої очі – мов криниця
Чиста на перловім дні.
А надія, мов зірниця.
З них проблискує мені.*

Звучить романс «Твої очі» на слова І. Франка, музика І. Соневицького

Ведучий

Впродовж низки десятиліть Іван Франко стояв у центрі громадсько-політичного життя України і неодноразово в полі його зору були музичні справи. Поет вважав музику важливим чинником суспільного життя. Глибоке, органічне сприйняття музики, розуміння її як невід'ємної частини земного буття дозволило стати Франкові авторитетним знавцем музичного мистецтва.

Загальновідомо, що розвиток музичної творчості не може існувати без щільних взаємин з іншими видами мистецтва, також й без зв'язку зі здобутками великих мислителів і поетів. Зокрема, становлення української національної композиторської школи тісно пов'язане з літературним процесом. Неможливо перебільшити значення поезії геніального сина України Тараса Шевченка для її формування. Неможливо зрозуміти і без взаємозв'язків із творчістю великого Каменяря.

1-й ведучий

*Орел могучий на вершці сніжному
Сидів і оком вздовж і вишир гонив,
Втім схопився і по снігу мілкому
Крилом ударив і в лазур поплив.
Та грудю снігу він крилом відбив,*

*І вниз вона по склоні кам'яному
Котиться стала – час малий проплив
І вниз ревла лавина дужче грому.*

2-й ведучий

*Так Котляревський у щасливий час,
Вкраїнським словом розпочав співати.
І спів той виглядав на жарт не раз.
Та був у нім завдаток сил багатий
І вогник, ним засвічений, не згас,
А розгорівсь, щоб всіх нас ogrівати.*

Звучить «Ноктюрн» М. Калачевського для фортепіано

1-й ведучий

*У сні мені явилися дві богині.
Лице одної – блиски променисті,
Безмірним щастям сяли очі сині
І кучері вилися золотисті.
«Не плач, дитя самотнє, цить, мій світку, –
Сказала перша (що за голос милий!), –
Ось на тобі мій дар, чудову квітку!»*

2-й ведучий

*Лице другої чорний крив серпанок,
І очі, наче перун в тучі,
Блищали, коси чорні та блискучі –
Була немов літній, бурливий ранок
І соняшник дала мені розцвілий.
А друга мовчки терн втиснула в руку –
І враз я радість вчув і люту муку.*

Звучить романс «Місяцю-князю!» на слова І. Франка, музика М. Лисенка

Ведучий

Ім'я Івана Франка стоїть серед імен найвидатніших письменників світу. Його художня спадщина – різноманітна і багата. Сповнені життєвої правди поеми і драми є невичерпним джерелом для композиторів багатьох поколінь, вони стають літературною основою музичних творів, найрізноманітніших жанрів і форм. На тексти Івана Франка написано багато романсів, пісень, хорів.

Подорожуючи вулицями Львова, ми можемо помітити, що на деяких будинках є меморіальні дошки зі словами: «У цьому будинку у таких-то роках проживав Іван Франко». І ми відчуваємо, що дух Каменяря й досі живе у цьому місті, а бруківка Львова пам'ятає його впевнені кроки – кроки палкого сина свого народу. Свідченням цього є назви вулиці, площі, а також національні будинки-музеї письменника та меморіальний музей «Батьківська хата» в селі Нагуєвичі, куди ми завжди можемо завітати в гості. В парку навпроти Університету височіє пам'ятник Каменяреві, побудований у 1964 році.

Символічно, що колись генію українського народу було відмовлено у викладанні у польському університеті, а тепер Львівський національний університет з гордістю носить його ім'я.

2-й ведучий

**Не минай з погордою і не смійсь, дитя!
Можє, в тім осміянім суть твого життя?
Можє, в тім погордженім твого щастя карб,
Можє, в тім зневаженім є любові скарб.
Можє, сміх твій нинішній, срібний та дзвінкий.
В твоїй стане пам'яті за докір гіркий.**

Звучить романс «Чого являєшся мені у сні» на слова І. Франка, музика Ф. Надененка

1-й ведучий

**Я не надіюсь нічого
І нічого не бажаю –
Що ж. коли живу і мучусь,
Не вмираю!
Що ж, коли гляджу на тебе
І не можу не глядіти,
І люблю тебе! Куди ж те
Серце діти?**

2-й ведучий

**Усміх твій, неначе сонце
Листя покрівля зелене,
А з'їдає штучну краску –
Смійся з мене! [...]
Жиймо! Кожде своїм шляхом
Йдім, куди судьба провадить!
Здиблемось колись – то добре.
А як ні – кому се вадить?**

Звучить солоспів «Розвійтеся з вітром» на слова І. Франка, музика Я. Степового

Ведучий

Є у Івана Яковича й цікаві настанови щодо виховання молоді, які завжди, а надто сьогодні є надзвичайно актуальними:

**Шукай краси, добра шукай!
Вони є все, вони є всюди.
Не йди, не йди в чужий за ними край,
Найперш знайди їх в своїй груді.**

2-й ведучий

**Ворог батько, ворог мати,
Що не вчили сина!
І піде він в світі блукати,
Як та сиротина.
Як між навами ворона**

**Поваги не має,
Так невчений в товаристві
Голову схиляє.**

1-й ведучий

**Себе самого наперед
Застав робить, що слідує,
А лиш потому інших вчи, –
Тоді з дороги не схибиш.
Хто сам себе опанував,
Найтяжчу річ він доконав;
Хто сам себе оберіга,
Той безпечніший від усіх.**

2-й ведучий

**Ти сам себе таким зроби,
Щоб інших ти навчати міг;
Сам над собою запануй,
То запануєш над людьми.
Не кидай власної мети.
Щоб за чужою десь іти.
А власну ясно ціль пізнай.
До неї просто поспішай.**

Звучить романс «Не забудь юних днів» на слова І. Франка, музика М. Лисенка

Ведучий

Спадщина Каменяра, як і кожного великого національного митця, є неоціненним надбанням духовної культури всього людства.

Із шкільних років ми добре знаємо багато поетичних та прозових творів Івана Франка. Це – «Вічний революціонер», «Каменярі», «Гримить! Благодатна пора наступає...», «Не пора» та інші поезії, повісті «Захар Беркут», «Борислав сміється», драма «Украдене щастя», оповідання, казки, а також поема «Мойсей».

З вірою у щасливе майбутнє свого народу письменник вкладає в уста Мойсея пророчі слова:

**Та прийде час, і ти вогнистим видом
Засяєш у народів вольнім колі,
Труснеш Кавказ, вперешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.**

Звучить романс «Бездежнеє поле» на слова І. Франка, музика М. Лисенка

2-й ведучий

**Гей, брати! В кого серце чистеє,
Руки сильнії, думка чесная, –**

**Прокидайтеся!
Встаньте, слухайте всемогущого
Поклику весни!
Сійте в головах думи вольнії,
В серцях жаждобу братолюбія,
В грудях сміливість до великого
Бою за добро, щастя й волю всіх!
Сійте! На пухку, на живу ріллю
Впадуть сімена думки вашої!**

Звучить солоспів «Червона калино» на слова І. Франка, музика Б. Янівського

*До змісту сценарію покладено вибрану поезію Івана Франка, зокрема, інтимну лірику.
Для відтворення атмосфери епохи та глибшому розкриттю теми, сценарій доповнюється
музичними ілюстраціями – звучанням вокальних творів на слова поета та фортепіанних
мініатюр українських композиторів.*

*Літературно-музичну композицію бажано доповнити презентацією світлин поета,
його родини та друзів (відповідно до змісту), пейзажів Львова та Нагуєвичів тощо.*

Зоряна ЮЗЮК,
кандидат мистецтвознавства, старший викладач ЛНМА ім. М. Лисенка

ПЕРЕЛІК ІМЕН МИТЦІВ-ЮВІЛЯРІВ 2016 Р., СТАТТІ ПРО ЯКИХ ДРУКУВАЛИСЯ У ПОПЕРЕДНІХ ВИПУСКАХ «КАЛЕНДАРЯ»

Софія Альбіновська-Мінкевич (1886-1972), художниця (1996 р.)
Петро Андрусів (1906-1981), художник, педагог (1996 р.)
Олеся Бажанська (1866-1906), піаністка, письменниця (2006 р.)
Порфирій Бажанський (1836-1920), музикознавець, композитор (2006 р.)
Марія Байко (1931), співачка, педагог (1996, 2006 рр.)
Ярослав Барнич (1896-1967), композитор, диригент, скрипаль, педагог (1996 р.)
Себастьян Бах (1707-1746), художник (2002 р.)
Людмила Божко-Лацанич (1941), співачка, педагог (2011 р.)
Пантелеймон Борковський (1824-1911), співак (2004 р.)
Амвросій Бучма (1891-1957), актор, режисер (1996 р.)
Володимир Василевич (1911-1962), диригент, педагог (2011 р.)
Анатоль Вахнянин (1841-1908), композитор (2001 р.)
Петро Війтович (1862-1936), скульптор (1997 р.)
Борис Возницький (1926-2012), мистецтвознавець (2001 р.)
Ярослав Вошак (1921-1989), диригент (2011 р.)
Олександр Врабель (1931-2002), співак (2011 р.)
Андрій Гнатишин (1906-1995), композитор, диригент, педагог (2001 р.)
Микола Голубець (1891-1942), мистецтвознавець, художник, письменник (2011 р.)
Святослав Гординський (1906-1993), історик, графік, мистецтвознавець (1996, 2006 рр.)
Лев Гец (1896-1971), графік, живописець (1996 р.)
Остап Дарчук (1911-1999), співак, педагог (2011 р.)
Анна Дашак (1936), співачка (2011 р.)
Михайло Дзиндра (1921-2006), скульптор (2011 р.)
Зенон Дольницький (1896-1976), співак (2001 р.)
Богдан Дрималик (1898-1956), композитор, піаніст (2006 р.)
Марія Дулемб'янка (1861-1919), художниця (1996 р.)
Марія Загайкевич (1926-2014), музикознавець (2006 р.)
Володимир Залозецький (1896-1959), мистецтвознавець (1996 р.)
Габрієла Запольська (1857-1921), актриса, письменниця (2001 р.)
В'ячеслав Кобржицький (1906-1985), співак (2006 р.)
Павло Ковжун (1896-1939), графік, мистецтвознавець (1994 р.)
Філарет Колесса (1871-1947), композитор, музикознавець-фольклорист (1996, 2001 рр.)
Теофіл Копистинський (1844-1916), живописець (1994 р.)
Григорій Кохан (1931-2014), кінорежисер (2006 р.)

Людвік Куба (1863-1956), музикознавець, етнограф, живописець, фольклорист (2001 р.)
Сергій Кустов (1946), актор (2011 р.)
Галина Левицька (1901-1949), піаністка, педагог (2001 р.)
Теодор (Богдан) Леонтович (1812-1886), композитор, публіцист, піаніст (2002 р.)
Ярослав Лопатинський (1871-1936), композитор (2001, 2011 рр.)
Юрій Луців (1931), диригент (2011 р.)
Фелікс Ляхович (1885-1941), художник (1996 р.)
Лешек Мазепа (1931), музикознавець (2011 р.)
Юліан Марковський (1846-1903), скульптор (1996 р.)
Любомир Медвідь (1941), живописець (2011 р.)
Тетяна Молчанова (1956), мистецтвознавець (2011 р.)
Леопольд Мюнцер (1901-1943), піаніст, педагог (2001 р.)
Василь Нагірний (1848-1921), архітектор (2001 р.)
Іван Нагірний (1936), співак (2006 р.)
Тадеуш Павліковський (1861-1915), режисер (2000 р.)
Оксана Паламарчук (1931-2006), музикознавець, театрознавець (2006 р.)
Євген Перфецький (1882-1936), скрипаль, педагог (2001 р.)
Іван Пінзель (?-1761), скульптор (2001 р.)
Христина Саноцька (1931-1999), мистецтвознавець (2011 р.)
Іларіон Свенціцький (1876-1956), мистецтвознавець, літературознавець (1996, 2006 рр.)
Федір Сенькович (?-1631), іконописець (1996 р.)
Роман Сімович (1901-1984), композитор, педагог (2001 р.)
Юрій Сінгалевич (1911-1947), бандурист (1997 р.)
Ігор Соневицький (1926-2006), композитор (2011 р.)
Йосип Стадник (1876-1954), актор, режисер, педагог, перекладач (1996, 2001, 2006 рр.)
Олег Сталінський (1906-1990), співак (2006 р.)
Богдан Ступка (1941-2012), актор (2011 р.)
Іван Труш (1869-1941), живописець (1994 р.)
Марія Федорчак-Ткачова (1911-1986), художник-модельєр (2011 р.)
Паріс Філіппі (1836-1874), скульптор (1996 р.)
Петро Холодний (1876-1930), художник (1995 р.)
Степан Чарнецький (1881-1944), театральний діяч, поет (2001 р.)
Тарас Шухевич (1886-1951), піаніст, педагог (2001 р.)
Теодор Юськів (1911-2010), співак (2011 р.)
Богдан Юрій Янівський (1941-2005), композитор (2011 р.)

ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2017 РОКУ

СІЧЕНЬ

- 2 115 років від дня народження **Галини Голинської** (1902-1976), піаністки, диригента, педагога
 4 135 років від дня народження **Євгена Турули** (1882-1951), диригента, композитора, педагога, нотовидавця
 5 110 років від дня народження **Романа Хомина** (1907-1944), іконописця
 6 210 років від дня народження **Степана Шепедія** (1807-1877), співака
 13 105 років від дня народження **Стефанії Кульчицької** (1912-1989), майстрині декоративної вишивки
 14 75 років від дня народження **Ніни Тичинської** (1942-1989), співачки
 15 175 років від дня народження **Тита Гембицького** (1842-1908), актора
 17 135 років від дня народження **Івана Прийми** (1882-1952), майстра декоративно-ужиткового мистецтва (Яворів)
 • 125 років від дня народження **Дмитра Котка** (1892-1982), хорового диригента
 21 115 років від дня народження **Едварда Козака** (1902-1992), художника
 21 60 років від дня народження **Зіновія Козака** (1957), режисера
 24 325 років від дня народження **Павла Гижицького** (1692-1762), архітектора, художника
 30 75 років від дня народження **Ганни Пархуць** (1942), вишивальниці

ЛЮТИЙ

- 5 120 років від дня народження **Ярослава Фартуха-Філевича** (1897-1979), графіка, архітектора
 7 115 років від дня народження **Антон Рудницького** (1902-1975), композитора, диригента, піаніста, педагога, музикознавця
 • 110 років від дня народження **Аркадія Аркадьєва** (1907-1993), актора, режисера
 8 115 років від дня народження **Ніни Блавацької** (1902-1984), актриси
 13 110 років з дня заснування **Львівської національної галереї мистецтв**
 • 110 років від дня народження **Віктора Савина** (1907-1971), живописця
 14 95 років від дня народження **Маргарити Дьоміної** (1922-1999), актриси музичної комедії

- 18 165 років від дня народження **Віктора Матюка** (1852-1912), композитора, теоретика музики
- 115 років від дня народження **Олени Дмитраш** (1902-1952), співачки
- 24 90 років від дня народження **Володимира Лукомського** (1927-1973), архітектора
- 25 130 років від дня народження **Леся Курбаса** (1887-1937), режисера, актора, теоретика театру, драматурга і публіциста, перекладача
- 29 85 років від дня народження **Тараса Драгана** (1932-2009), художника

БЕРЕЗЕНЬ

- 1 100 років від дня народження **Мирослава Антоновича** (1917-2006), співака, диригента, музикознавця
- 2 145 років від дня народження **Олекси Новаківського** (1872-1935), живописця
- 10 80 років від дня народження **Касьяна Каваса** (1937), народного майстра декоративно-ужиткового мистецтва (Яворів)
- 11 110 років від дня народження **Романа Савицького** (1907-1960), піаніста, педагога
- 12 135 років від дня народження **Івана Сагатовського** (1882-1951), актора, режисера, театрального діяча
- 75 років від дня народження **Любові Волошин** (1942), мистецтвознавця
- 14 125 років від дня народження **Олександри Любич-Парахоняк** (1892-1977), співачки
- 15 85 років від дня народження **Романа Жеплинського** (1932-2009), композитора, культурно-просвітницького діяча (Яворів)
- 17 115 років від дня народження **Одарки Бандрівської** (1902-1981), співачки, педагога
- 80 років від дня народження **Сергія Данченка** (1937-2007), режисера, педагога
- 22 90 років від дня народження **Наталії Дзядик** (1927), архітектора
- 23 160 років від дня народження **Теодора Тальовського** (1857-1910), архітектора
- 110 років від дня народження **Юрія Криха** (1907-1991), скрипаля, педагога
- 30 160 років від дня народження **Габрієли Запольської** (1857-1921), актриси, письменниці
- 135 років від дня народження **Владислава Дердацького** (1882-1951), архітектора, педагога

КВІТЕНЬ

- 4 80 років від дня народження **Жанни Тугай** (1937), актриси

- 6 180 років від дня народження **Целестина Гошовського** (1837-1911), скульптора, кераміста
- 210 років від дня народження **Йогана Зальцмана** (1807-1869), архітектора
 - 75 років від дня народження **Зіновія Богдана Антківа** (1942-2009), хорового диригента
- 9 260 років від дня народження **Войцеха Богуславського** (1757-1829), драматурга, режисера, актора, теоретика та історика театру
- 80 років від дня народження **Івана Завадовського** (1937-1983), художника, педагога
- 10 120 років від дня народження **Марії Кромпець-Морачевської** (1897-1960), майстрині декоративно-ужиткового мистецтва, педагога, живописця
- 13 110 років від дня народження **Федора Нірода** (1907-1996), художника театру
- 70 років від дня народження **Надії Фегісової** (1947), режисера народного літературно-музичного театру ім. Леся Курбаса, директора Самбірської РЦБС
- 16 125 років від дня народження **Осипа Залеського** (1892-1984), композитора, музикознавця, педагога
- 18 120 років від дня народження **Мар'яна Крушельницького** (1897-1963), актора, режисера, педагога
- 22 110 років від дня народження **Євгена Козака** (1907-1988), композитора, педагога
- 23 105 років від дня народження **Михайла Ліщинера** (1912-1992), художника
- 24 75 років від дня народження **Руслана Дорожівського** (1942), диригента
- 145 років від дня народження **Северина Паньківського** (1872-1943), актора, перекладача
- 29 160 років від дня народження **Петра Гарасимовича** (1857-1914), скульптора

ТРАВЕНЬ

- 1 90 років від дня народження **Василя Герасименка** (1927-2015), бандуриста, педагога
- 75 років від дня народження **Олександра Шульгана** (1942), графіка
- 5 105 років від дня народження **Євгена Цегельського** (1912-1980), скрипаля, педагога, музикознавця
- 13 95 років від дня народження **Миколи Андрусенка** (1922-2010), актора
- 15 120 років від дня народження **Володимири Божейко** (1897-1955), піаністки, педагога
- 16 175 років від дня народження **Теофіли Романович** (1842-1924), актриси

- 19 115 років від дня народження **Любки Колесси** (1902-1997), піаністки
- 25 135 років від дня народження **Данте Барановського** (1882-1925), диригента, актора
- 29 90 років від дня народження **Олега Поспелова** (1927-2004), танцюриста
- 30 60 років від дня народження **Оксани Білозір** (1957), співачки

ЧЕРВЕНЬ

- 3 105 років від дня народження **Анатолія Яблонського** (1912-1954), живописця
- 6 70 років від дня народження **Олени Євтюхіної** (1947), скульптора
- 7 115 років від дня народження **Олександра Ейдельмана** (1902-1995), піаніста, педагога
- 110 років від дня народження **Володимира Скляренка** (1907-1984), режисера
- 10 155 років від дня народження **Петра Війтовича** (1862-1936), скульптора
- 16 80 років від дня народження **Бориса Шнайдера** (1937), майстра декоративно-ужиткового мистецтва
- 60 років від дня народження **Василя Вовкуна** (1957), актора, режисера
- 19 150 років від дня народження **Євгена Купчинського** (1867-1938), композитора, цитриста, диригента
- 20 120 років від дня народження **Бориса Кудрика** (1897-1952), композитора, музикознавця, педагога
- 22 210 років від дня народження **Алойза Рейхана** (1807-1860), живописця

ЛИПЕНЬ

- 1 165 років від дня народження **Марії Романович** (1852-бл. 1933), актриси
- 5 90 років від дня народження **Зеновії Байко** (1927-2015), співачки
- 65 років від дня народження **Ореста Скопа** (1952), художника
- 8 180 років від дня народження **Владислава Желенського** (1837-1921), композитора
- 105 років від дня народження **Івannya Винників-Нижник** (1912-1993), живописця, кераміста, килимарниці
- 12 125 років від дня народження **Бруно Шульца** (1892-1942), художника, графіка, письменника
- 17 180 років від дня народження **Юліана Захаревича** (1837-1898), архітектора
- 18 90 років від дня народження **Ганни Давидович** (1927-1970), графіка

- 24 120 років від дня народження **Івannya Синенької-Іваницької** (1897-1988), співачки
- 26 70 років від дня народження **Розалії Канарєєвої** (1947), майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (Турка)

СЕРПЕНЬ

- 10 90 років від дня народження **Луки Біганича** (1927-1995), скульптора
- 12 125 років від дня народження **Олімпії Добровольської** (1892-1990), актриси
- 15 130 років від дня народження **Богдана Бережницького** (1887-1965), віолончеліста
- 16 110 років від дня народження **Маріана Альтенберга** (1907-1943), диригента, піаніста
- 18 165 років від дня народження **Елеонори Стечинської** (1852-1924), актриси
- 130 років від дня народження **Анни Крушельницької** (1887-1965), співачки
- 20 105 років від дня народження **Володимира Сколоздри** (1912-1980), скульптора
- 21 120 років від дня народження **Софії Зарицької-Омельченко** (1897-1972), живописця
- 23 115 років від дня народження **Ніни Матулівни** (1902-1944), актриси, режисера, письменниці
- 95 років від дня народження **Любові Баб'юк-Коссак** (1922), музикознавця
- 27 135 років від дня народження **Вавжинця Дайчака** (1882-1968), архітектора
- 28 95 років від дня народження **Веніаміна Дужинського** (1922-2006), художника

ВЕРЕСЕНЬ

- 1 60 років від дня народження **Петра Гушоватого** (1957), диригента (Дрогобич)
- 2 120 років від дня народження **Северина Сапруна** (1897-1950), диригента, педагога
- 115 років від дня народження **Олександра Теплицького** (1902-1979), композитора, педагога, диригента, музикознавця
- 6 75 років від дня народження **Ярослава Бабія** (1942-1997), режисера
- 15 140 років від дня народження **Олени Кульчицької** (1877-1967), живописця, графіка
- 125 років від дня народження **Михайла Гайворонського** (1892-1949), композитора, диригента, педагога

- 20 105 років від дня народження **Стефи Стадник** (1912-1983), актриси, співачки
- 23 145 років від дня народження **Соломії Крушельницької** (1872-1952), співачки, педагога
- 25 95 років від дня народження **Володимира Гошовського** (1922-1996), вченого-фольклориста, музикознавця
- 27 80 років від дня народження **Марії Савчин** (1937), майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (Сокаль)
- 29 165 років від дня народження **Юліана Закревського** (1852-1915), співака
- 145 років від дня народження **Осипа Роздольського** (1872-1945), фольклориста, педагога, перекладача

ЖОВТЕНЬ

- 5 135 років від дня народження **Михайла Гаврилка** (1882-1920), скульптора
- 80 років від дня народження **Ольги Качевої** (1937-1996), піаністки, педагога
- 7 130 років від дня народження **Євгена Червинського** (1887-1930), архітектора
- 14 85 років від дня народження **Богдани Фільц** (1932), композитора, музикознавця
- 16 85 років від дня народження **Романа Шаха** (1932), майстра декоративно-ужиткового мистецтва
- 17 60 років від дня народження **Романа Цися** (1957), композитора, педагога
- 18 105 років від дня народження **Євгена Курила** (1912-1995), актора
- 105 років від дня народження **Миколи Шелюжка** (1912-1983), співака, педагога
- 19 80 років від дня народження **Євгена Безніска** (1937-2015), графіка
- 20 135 років від дня народження **Якова Гречнева** (1882-1961), режисера-постановника
- 105 років від дня народження **Дезидерія Задора** (1912-1985), композитора, піаніста, педагога
- 26 145 років від дня народження **Йосифа Кишакевича** (1872-1953), композитора, хорового диригента, педагога
- 27 240 років від дня народження **Яна Камінського** (1777-1855), актора, драматурга
- 28 155 років від дня народження **Степана Яновича** (1862-1908), актора, співака, режисера
- 140 років від дня народження **Дмитра Кашубинського** (1877-1951), диригента, композитора-аматора, гітариста
- 30 135 років від дня народження **Михайла Бойчука** (1882-1937), художника, педагога
- 90 років від дня народження **Зінаїди Дехтярьової** (1927-2004), актриси

ЛИСТОПАД

- 1 90 років від дня народження **Дмитра Смолінського** (1927), майстра декоративно-ужиткового мистецтва
- 75 років від дня народження **Романа Рудницького** (1942), піаніста, педагога
- 5 135 років від дня народження **Євгена Перфецького** (1882-1936), скрипаля, педагога
- 135 років від дня народження **Людмили Петровичевої** (1882-1971), співачки
- 9 145 років від дня народження **Богдана Лепкого** (1872-1941), художника, письменника, перекладача, видавця, педагога
- 11 180 років від дня народження **Артура Гротгера** (1837-1867), живописця, графіка
- 150 років від дня народження **Ванди Яновичевої** (1867-1950), актриси
- 13 125 років від дня народження **Дем'яна Горняткевича** (1892-1980), живописця, мистецтвознавця
- 14 140 років від дня народження **Рішарда Гавліковського** (1877-1956), живописця
- 15 105 років від дня народження **Руфіни Геринович-Ланської** (1912-1995), артистки балету, педагога
- 19 135 років від дня народження **Люни Амалії Дрекслер** (1882-1933), скульптора, живописця, графіка
- 26 130 років від дня народження **Романа Грицяя** (1887-1968), архітектора, живописця, графіка
- 28 105 років від дня народження **Марії Білінської** (1912-1996), музикознавця, педагога
- 29 180 років від дня народження **Йозефа Браунзейса** (1837-1915), архітектора

ГРУДЕНЬ

- 2 105 років від дня народження **Костянтина Донченка** (1912-2004), піаніста, педагога
- 3 105 років від дня народження **Тадеуша Войцеховського** (1912-1982), живописця, архітектора
- 4 105 років від дня народження **Євгена Вахняка** (1912-1998), композитора, диригента, педагога
- 5 85 років від дня народження **Софії Грици** (1932), музикознавця
- 12 110 років від дня народження **Олексія Ріпка** (1907-1983), режисера
- 18 105 років від дня народження **Юрія Нальчицького** (1912-1993), живописця, графіка, кераміста
- 23 145 років від дня народження **Вілема Курца** (1872-1945), піаніста, педагога
- 25 90 років від дня народження **Юрія Даниліва** (1927-1988), кобзаря

- 26 110 років від дня народження **Євгенії Поспієвої** (1907-1982), співачки
- 90 років від дня народження **Івана Майчика** (1927-2007), композитора, диригента
 - 80 років від дня народження **Алли Бабенко** (1937), режисера
- 27 130 років від дня народження **Гната Юри** (1887-1966), актора, режисера
- 30 310 років від дня народження **Себастьяна Баха** (1707-1746), художника
- 31 140 років від дня народження **Гната Хоткевича** (1877-1938), бандуриста, композитора, актора, режисера, мистецтвознавця, письменника

У 2017 РОЦІ ВИПОВНЮЄТЬСЯ

- 180 років від дня народження **Теодії Бачинської** (1837-1906), балетної і драматичної актриси, співачки
- 165 років від дня народження **Юліана Белтовського** (1852-1926), скульптора, художника, різьбяр, ювеліра
- 135 років від дня народження **Володимира Березовського** (1882-1956), хорового диригента, композитора
- 210 років від дня народження **Івана Вендиловича** (1807-1885), художника
- 175 років від дня народження **Юзефа Висоцького** (1842-1910), архітектора
- 140 років від дня народження **Михайла Волошина** (1877-1943), хорового диригента, співака, композитора
- 170 років від дня народження **Владислава Вшелячинського** (1847-1896), піаніста, диригента, композитора
- 240 років від дня народження **Юрія Гжимали Глоговського** (1777-1838), будівничого, художника
- 165 років від дня народження **Івана Долинського** (1852-1916), архітектора
- 175 років від дня народження **Франца Долісти** (1842-1896), диригента
- 145 років від дня народження **Антоніни Збіржховської** (1872-бл. 1930), піаністки, співачки
- 160 років від дня народження **Мавриція Зильберштайна** (1857-1912), архітектора
- 160 років від дня народження **Володимира Іжака** (1857-1920), співака
- 165 років від дня народження **Петра Карпинського** (1852-бл. 1926), співака
- 120 років від дня народження **Фридеріка Кляйнмана** (1897-осінь 1943), живописця, рисувальника, сценографа
- 125 років від дня народження **Катерини Козак-Вірленської** (1892-бл. 1941), актриси
- 350 років від дня народження **Йова Кондзелевича** (1667-бл. 1740), живописця, ієромонаха

- 180 років від дня народження **Гаврила Красуцького** (1837-1885), скульптора
- 135 років від дня народження **Олени Ліповської** (1882-?), оперної співачки
- 195 років від дня народження **Олександра Рачинського** (1822-1889), художника
- 255 років від дня народження **Юзефа Рейхана** (1762-1818), живописця
- 215 років від дня народження **Вікентія Серсавія** (1802-1853), диригента, композитора, педагога
- 170 років від дня народження **Ісидора Трембицького** (1847-1922), актора, режисера
- 175 років від дня народження **Антон Яблоновського** (1842-1890), художника театру, живописця

ЗМІСТ

ВІД УПОРЯДНИКА	3
ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2016 РОКУ	4
У ВІНОК ШАНИ ДОРОГОМУ ВЧИТЕЛЕВІ <i>До 110-річчя від дня народження Нестора Горницького (Марія Галій)</i>	12
СПІВЕЦЬ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ УКРАЇНИ <i>До 115-річчя від дня народження Леоніда Перфецького (Любов Волошин)</i>	16
ВИЗНАЧНИЙ МУЗИКАНТ-БАНДУРИСТ І ХУДОЖНИК <i>До 105-річчя від дня народження Юрія Сінгалеви́ча (Любов Волошин)</i>	19
ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ <i>До 130-річчя від дня народження Івана Крип'якевича (Іван Сварник)</i>	23
ВИЗНАЧНИЙ МИСТЕЦЬ-ІНТЕЛЕКТУАЛІСТ (декілька штрихів до творчості з нагоди ювілею) <i>До 75-річчя від дня народження Любомира Медвідя (Любов Волошин)</i>	28
МОГУТНЯ СИЛА ТАЛАНТУ <i>До 85-річчя від дня народження Юрія Мазурка (Мар'яна Зубеляк)</i>	31
МИСТЕЦТВО ЯК МІСІЯ <i>До 60-річчя від дня народження Романа Яціва (Дарина Скринник-Миська)</i>	34
ТВОРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРЕТИ <i>До 120-річчя від дня народження Ярослава Барни́ча (Марія Галій)</i>	38
МАЙСТЕР ПЕКЕЛЬНОЇ ПАЛІТРИ <i>До 110-річчя від дня народження Степана Луцика (Любов Волошин)</i>	45
ПРАЦЬОВИТІСТЬ І ЦІЛЬНІСТЬ ТВОРЧОЇ ВОЛІ <i>До 75-річчя від дня народження Бориса Дроботюка (Любов Волошин)</i>	48
У НЕСТРИМНОМУ ЛЕТІ ФАНТАЗІЇ <i>До 95-річчя від дня народження Михайла Дзиндри (Софія Дзиндра)</i>	54
ПОЄДНУЮЧИ КУЛЬТУРНІ СВІТИ <i>До 110-річчя від дня народження Святослава Гординського (Любов Волошин)</i>	56
МЕТОДИЧНА СТОРІНКА	
Виставка-портрет «ХОТІЛА Б Я ПІСНЕЮ СТАТИ...» <i>до 145-річчя від дня народження Лесі Українки</i>	61
Літературно-музична композиція «ДУМИ І МРІЇ» (Наталія Юзюк)	61
Виставка-портрет «ТВОЇМ БУДУЩИМ ДУШУ Я ТРИВОЖУ...» <i>до 160-річчя від дня народження Івана Франка</i>	71
Літературно-музична композиція «ОЙ ЗАЦВІЛА ЧЕРЕМШИНА ЗРІСНА» (Зоряна Юзюк)	71
Перелік імен митців-ювілярів 2016 р., статті про яких друкувалися у попередніх випусках «Календаря»	80
ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2017 РОКУ	82